



LUTY.

Z ZARZĄDU GŁÓWNEGO T. S. L.

Okólniki.

L. 208.

Okólnik Nr. 7.

Kraków, dnia 15 stycznia 1913.

Do Zarządów Kół T. S. L.

W sprawie obchodów 50-lecia Powstania styczniowego.

Z powodu zbliżającej się rocznicy 50-lecia Powstania styczniowego wszystkie Koła T. S. L. dołożą starań, aby zarówno w siedzibach swoich, jak i w czytelnich odbyły się odpowiednie uroczyste obchody narodowe. Obchody te powinny się odbyć w styczniu, a najdalej w ciągu najbliższego miesiąca, aby ten ważny w dziejach naszych porobiorowych moment był przez Koła odpowiednio wyzyskany do celów pogłębienia samowiedzy narodowej i utrwalenia w duszy ludu ideału Ojczyzny wolnej.

Program uroczystości musi być oczywiście wszędzie przystosowany do okoliczności i miejscowych warunków. Niemniej jednak na ogólne wytyczne pragniemy zwrócić uwagę, aby pewną szablonowość w urządzanych dotąd obchodach usunąć. Zarząd Koła T. S. L. powinien dążyć przede wszystkim do tego, aby około uroczystości 50-lecia 1863 roku skupić wszystkie istniejące na miejscu organizacje polskie bez względu na ich zabarwienia przekonaniowe, a to dla tem wyraźniejszego stwierdzenia solidarności i skupienia wszystkich odłamów polskiego społeczeństwa około jednej myśli wyzwolenia narodu. O ile gdziekolwiekbyż wyszła już inicjatywa do urządzenia obchodu od innego Towarzystwa, lub o ile ze względów na stosunki lokalne jest pożądanem, aby inna organizacja urządzeniem obchodu się zajęła, — w każdym razie Kolo T. S. L. powinno się przyłączyć do akcji i w myśl niniejszego okólnika wpływać, aby uroczystość okazała wypadła.

Dzień obchodu powinien się rozpocząć solennem nabożeństwem w kościele. Nieodzowną częścią każdego programu obchodu musi być odpowiednie przemówienie, względnie odczyt o roku 1863. Odczyt taki powinien być wypowiedziany z siłą, mowca powinien porwać zebranie i wprowadzić je w podniosły nastrój. Treść do odczytu zaczerpnąć można z wydawnictw, których w ostatnich czasach cały szereg ukazał się w druku. Zarząd Główny T. S. L. świeżo wydał swoim nakładem 2 odczyty Bolesława Limanowskiego o Powstaniu 1863 roku. Autor uwydatnił przede wszystkim kwestję uwłaszczenia włościan: odegrała ona wówczas ważną rolę i dała początek ruchowi ludowemu, który od tej pory coraz więcej rozwija się i wysuwa na czoło nową Polskę ludową. Ten moment powinien być, naszym zdaniem, w odczytach należycie uwydatniony. (Cena książeczki 60 halerzy).

Do obydwóch odczytów zostały też dobrane obrazy świetlne, które wypoczyć można w Wypożyczalni przeźroczy przy Zarządzie Głównym na zwykłych warunkach. Jednak wobec tego, że w roku bieżącym zapotrzebowania na te właśnie klisze nadzwyczaj licznie napływają do Wypożyczalni, i mimo najlepszych chęci nie będzie ona w możności wszystkim żądaniom uczynić zadość, byłoby wskazaniem, aby Koła nabyły odpowiednią serię obrazów na swoją własność.

(Zamawiać je można w Pracowni przeźroczy J. Cieślińskiego w Krakowie ul. Ambrożego Grabowskiego 10 po cenie 1 K za kliszę.)

Program obchodu narodowego nie powinien być rozwlekły ani też nie powinien zawierać nic, co by mąciło nastrój patryotyczny. Z tego powodu nie są wcale wskazane solowe numery wokalnie-instrumentalne, które prawie nigdy nie liczą się z wymaganiami chwili. Jedynie tylko chóry śpiewackie i zespoły orkiestrowe mogą wykonać odpowiednie utwory, podnoszące nastrój. Najlepiej jest, gdy pieśń patryotyczna płynie ze wszystkich piersi unisono, i jedno uczucie spójni duchowej ożywia wszystkie serca. (Zebraniem można rozdać na wstępie zbiorek pieśni narodowych, wydany nakładem T. S. L. Cena 10 h.)

Do oświetlenia obchodu, gdzie będą po temu warunki, może się przyczynić jeszcze przedstawienie sceniczne lub żywy obraz. O odpowiednie utwory do wyreżyserowania nie trudno, a Związek Teatrów i Chórów włościańskich wszelkich rad i wskazówek a nawet i kostymów z całą gotowością użyć. Co do żywych obrazów, to nie lepiej, jak obrazy Grottgera, ilustrujące epokę lat sześćdziesiątych, nie nadaje się do tego celu. Pamiętać też należy o iluminacji kartkowej, która przy odpowiednich staraniach wszędzie powinna wypaść imponująco. Nie powinno zbraknąć ani jednego okna w domu polskim ani w mieście, ani na ws., gdzieby kartki odpowiedniej nie było, a dochód, z tego źródła osiągnięty, powinien zasilić obficie fundusze weteranów z 1863 roku.

Mamy nadzieję, że Koła nie pożałują pracy i starań, aby z uroczystości obchodu 50-lecia Powstania styczniowego uczynić istotnie piękną uroczystość narodową, która będzie oddaniem hołdu tysiącom cichych bohaterów, którzy życie swoje złożyli Ojczyźnie w ofierze, a zarazem w serca młodych pokoleń wleje otuchę i wiarę w lepszą przyszłość narodu.

Z poważaniem

Antoni Januszewski,
sekretarz.

Dr Ernest Bandrowski,
prezes.

L. 281.

Okólnik 8.

Kraków, dnia 19 stycznia 1913.

Do Zarządów Kół T. S. L.

W sprawie wydawnictw T. S. L. o Powstaniu styczniowym.

Równocześnie przesyłamy Kołu dwa okazowe egzemplarze nowych wydawnictw T. S. L. poświęconych pięćdziesięcioleciu Powstania styczniowego:

1) „O Powstaniu 1863/4“ dwa odczyty popularne, napisał *Bolesław Limanowski* — nadaje się jako krótki podręcznik dla prelegentów, urzędujących odczyty z obrazami świetlnymi; — odpowiednie przeźrocza dostać można w Wypożyczalni przeźroczy T. S. L. lub w pracowni J. Cieślińskiego w Krakowie (ul. Grabowskiego 10);

2) „Historia polityczna Powstania narodowego w roku 1863/4“ przez *Edwarda Passendorfera* jest pierwszą z prac, nagrodzonych na konkursie T. S. L. i nadaje się do masowego rozdawania na obchodach narodowych.

Obydwie broszury należy zamawiać w Zarządzie Głównym. Cena pierwszej 60 hal., drugiej 24 hal., z ustępstwem 33 $\frac{1}{3}$ procent dla Kół przy zakupnie większej ilości egzemplarzy.

Z poważaniem

Antoni Januszewski,
sekretarz.

Dr Ernest Bandrowski,
prezes.

L. 353.

Okólnik Nr. 9.

Kraków, dnia 23 stycznia 1913.

Do Zarządów Związków Okręgowych T. S. L.

W sprawie zmiany statutu T. S. L.

Komisyja Związków Okręgowych T. S. L., wybrana na Walnym Zjeździe T. S. L. w Nowym Sączu w roku 1911, w czasie obrad nad organizacją i rozszerzeniem kompetencji Związków Okręgowych doszła do przekonania, że celem przystosowania organizacji T. S. L. do potrzeb pracy oświatowej i rozrostu działalności Towarzystwa konieczną jest przebudowa organizacji T. S. L., a tem samem zmiana obecnie obowiązującego statutu.

Na podstawie gruntownie przeprowadzonych narad Komisyja opracowała projekt nowego statutu T. S. L., który przesyłamy równocześnie Zarządowi Związku wraz z krótkim objaśnieniem zasad tego projektu. Prosimy o rozpatrzenie tego projektu, ewentualnie o porozumienie się z wybitniejszymi działaczami T. S. L. tamtejszego okręgu i przesłanie opinii Zarządu Związku co do projektowanych zmian oraz ewentualnych uwag w terminie do dnia 25 lutego b. r.

Ze względu na ważność i pilność tej sprawy prosimy o rychłe i dokładne przestudyowanie załączonego projektu i przesłanie w wyżej podanym terminie szczegółowych uwag, opinii i ewentualnych wniosków, po których zestawieniu przez Komisyję przygotowany projekt stanie się przedmiotem obrad plenarnego posiedzenia Zarządu Głównego celem ostatecznego zredagowania projektu na najbliższy Walny Zjazd T. S. L.

Z poważaniem

Wincenty Sikora,
sekretarz.

Dr Ernest Bandrowski,
prezes.

L. 382.

Okólnik 10.

Kraków, 25 stycznia 1913.

Do Zarządów Kół T. S. L.

W sprawie upaństwowienia Gimnazjum realnego w Orłowej.

Dotychczas czyniliśmy głównie starania o upaństwowienie Gimnazjum i Seminarium w Białej. Wyniki ich są takie, że Gimnazjum w Białej zostanie prawdopodobnie upaństwowione od września b. r., a co do Seminarium ma w niedługim czasie odejść pomyślny wniosek z Rady Szkolnej Krajowej do Ministerstwa; nie wiadomo jednak, kiedy zostanie w czyn wcielony. Te więc dwie sprawy posuwać się obecnie będą ciągle naprzód, i mamy nadzieję, że przy odpowiednim poparciu ich przez Koło polskie zostaną pomyślnie załatwione. Teraz jednak przyszła kolej na Orłową. Akcja energiczna musi być już teraz prowadzona, jeżeli w niedługim czasie mamy się spodziewać przejęcia Gimnazjum orłowskiego na etat państwowy. Dla poparcia akcji Zarządu Głównego T. S. L. zechce Zarząd Koła T. S. L.:

1) wysłać natychmiast załączone listy po opatrzeniu ich podpisami i pieczęcią wedle wskazanych adresów i to w załączonych kopertach ofrankowanych marką 10-halerzową;

2) zażądać natychmiast osobnem pismem, wystosowanem przez Zarząd Koła T. S. L. do posła Polaka, wybranego w okręgu, w którym znajduje się Koło, aby energicznie zajął się sprawą upaństwowienia Gimnazjum w Orłowej;

3) urządzić w siedzibie Koła dla uświadomienia szerokich warstw wykład „O znaczeniu polskiego Gimnazjum w Orłowej dla ludu polskiego na Śląsku“; w tym celu załączamy materyał, który wysłaliśmy do posłów, a który może służyć jako źródło dla prelegenta.

Spodziewamy się, że Zarząd Koła T. S. L. spełni nasze polecenie i w ten sposób przyczyni się do rychlejszego wywalczenia tego pierwszorzędnego postulatów narodowego.

Wincenty Sikora,
sekretarz.

Z poważaniem

Dr Ernest Bandrowski,
prezes.

L. 518.

Kraków, dnia 5 lutego 1913.

Do Zarządów Kół i Związków Okręgowych T. S. L.

W sprawie sprzedaży Wypożyczalni Przeźroczy.

Niniejszem zawiadamiamy tamtejszy Zarząd, że Zarząd Główny T. S. L. uchwalił sprzedać Wypożyczalnię przeźroczy temu Zarządowi Koła lub Związku Okręgowego, który przedłoży najlepsze warunki.

Wypożyczalnia posiada ponad 10.000 klisz, ujętych w serye i komplety i gotowe odczyty, wyszczególnione w katalogu. Cena kupna nowej kliszy szarej wynosi K 1, kolorowanej K 1.75. Nadto posiada Wypożyczalnia 3 specjalnie zbudowane szafy w cenie po K 200 każda, 20 skrzynek z twardego drzewa do przesyłania klisz po K 4 za sztukę i nakład Katalogu przeźroczy około 2500 egzemplarzy po 1 K za egzemplarz.

Wykonywując wyżej wspomnianą uchwałę, zwracamy się do tamtejszego Zarządu, aby, o ile ma zamiar nabyć Wypożyczalnię, złożył w Zarządzie Głównym ofertę, na jakich warunkach byłby skłonny wejść z Zarządem Głównym w układy w terminie, o ile możliwości do dnia 14 lutego b. r.

Z poważaniem

Antoni Januszewski,
sekretarz.

Dr Ernest Bandrowski,
prezes.

L. 938.

Okólnik Nr. 11.

Kraków, dnia 27 lutego 1913.

Do Zarządów Kół T. S. L.

W sprawie wydawnictw T. S. L. o roku 1863.

Ku uczczeniu 50-lecia walki bohaterskiej narodu o niepodległość w roku 1863 Zarząd Główny T. S. L. wydał nakładem swoim dwie książeczki popularne:

1) „Społem i zgodą“, kartka z powstania 1863 roku, skreślona przez weterana-emigranta, niedawno zmarłego na obczyźnie ś. p. Jana Nepomucena Rayskiego, który w sposób niezmiernie zajmujący, a prostymi, z serca płynącymi słowami opowiada o udziale swoim w walkach o niepodległość na południowo-wschodnim terenie Królestwa Polskiego, przyczem świetnie maluje obraz chłopopowstańca Pawła Porady. Społem i zgodą poprzedzone jest doskonałym wstępem prof. A. Medyńskiego. Książeczkę zdobi nadto portret ś. p. Rayskiego. Rzecz ta, kosztująca tylko 50 halerzy, nadaje się do masowego rozdawania ludowi i młodzieży szkolnej.

2) „Zygmunt Sierakowski“ przez prof. Mieczysława Gawlika z Tłumacza, praca nagrodzona na konkursie T. S. L., zaleca się charakterystyką tytułowej postaci, jednego z najsłynniejszych wodzów powstańczych, oraz niezwykle umiejętnym a zupełnie zrozumiałym wykładem wypadków, w których Sierakowski odgrywał wybitną rolę. Cena tej broszury wynosi tylko 24 hal.

Zarządy Kół otrzymają przy zakupie rabat 33 i 1/3 procent. Najgoręcej zalecamy obie powyższe broszury do rozdawania masowego włościanom-uczestnikom obchodów lub wicew. Pozatem oba te najświeższe wydawnictwa T. S. L. winny się bezwarunkowo znaleźć w każdej Czytelnicy T. S. L. Egzemplarze okazowe załączamy.

Z poważaniem

Antoni Januszewski,
sekretarz.

Jerzy Piwocki,
wiceprezes.

L. 1181.
Okólnik Nr. 12.

Kraków, dnia 12 marca 1913.

Do Zarządów Kół T. S. L.

utrzymujących Szkołki początkowe, Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe, handlowe i zawodowe, Kursy dla dorosłych analfabetów, Bursy, Ochronki, Uczelnie, Tanie kuchnie dla młodzieży, Ogniska dla młodzieży rzemieślniczej.

W sprawie projektu Wystawy szkolnej.

Istnieje zamiar urządzenia Wystawy szkolnej T. S. L. w maju 1914 roku; termin nadsyłania przedmiotów wystawowych jest do końca marca 1914 roku. Załączony projekt wystawy daje dokładny obraz działów, które wystawa ma obejmować. Chodzi o to, aby pokazać społeczeństwu polskiemu wszystko to, co T. S. L. w dziedzinie narodowego szkolnictwa i w dziedzinie opieki nad młodzieżą zrobiło. Plon to już obfity. Sądzymy, że dział fotografii będzie najobficiej reprezentowany; w tym względzie należałoby poprosić o pomoc pp. amatorów, aby uniknąć wielkich kosztów. Dział map i tablic graficznych oraz zestawień statystycznych jest bardzo na wystawie pożądanym. Wogóle to wszystko, co charakteryzuje rozwój danej instytucji, powinno być wszelkimi w projekcie wyliczonymi sposobami przedstawione.

To też nie wątpimy, że Zarząd Koła, posiadający piękne instytucje dla młodzieży polskiej, weźmie żywy udział w wystawie i wobec długiego czasu, dzielącego nas od terminu otwarcia wystawy, przygotowuje należycie wszystkie przedmioty wystawowe. Ważną jest rzeczą, aby koszty, z tem połączone, nie były znaczne.

Zarząd Główny T. S. L. uprasza Zarządy Kół, aby w terminie do końca marca b. r. oświadczyły się, czy wezmą udział w wystawie i jakie eksponaty mają zamiar nadesłać na wystawę. Rozumie się samo przez się, że nie chodzi nam o dokładne i szczegółowe zestawienie przedmiotów wystawowych, ale o to, aby wyrobić sobie sąd ogólny o udziale Kół w zamierzonej wystawie. Koszta zebrania materiału wystawowego ponosiłyby same Koła T. S. L.

1 załącznik: Projekt wystawy.

Z poważaniem

Antoni Januszewski,
sekretarz.

Dr Ernest Bandrowski,
prezes.

Projekt Wystawy szkolnej Towarzystwa Szkoły Ludowej

która ma być urządzona w maju 1914 r. wedle projektu profesora Wincentego Sikory.

Towarzystwo Szkoły Ludowej w zakresie projektu szkolnictwa polskiego położyło znaczne zasługi:

- 1) przez tworzenie i utrzymywanie na kresach zachodnich szkół polskich wszelkiego rodzaju;
- 2) przez organizację szkół dla polskich mniejszości na kresach wschodnich;
- 3) przez stworzenie znacznej liczby kursów dla analfabetów, wszelakich szkół i kursów zawodowych i wskazanie różnych form opieki nad młodzieżą szkolną.

Ponieważ działalność ta T. S. L. przybrała ogromne rozmiary i ma pierwszorzędne znaczenie dla naszego odrodzenia narodowego, przeto jest rzeczą pożądaną przedstawić społeczeństwu na specjalnej wystawie rozwój i znaczenie szkolnictwa T. S. L. Społeczeństwo całe przekona się na podstawie konkretnych dat, że szkoła T. S. L. są twierdzami polskości, i że popieranie tej akcji jest pierwszorzędnym obowiązkiem narodowym.

Spodziewać się należy, że skoro u narodów wolnych na Zachodzie wystawy szkolne cieszą się nadzwyczajnym i stałym zainteresowaniem wszystkich warstw

społecznych, to i u nas także Wystawa szkolna T. S. L., będąca wymownym dowodem siły ducha narodowego, będzie się cieszyła pewnym powodzeniem całego patriotycznego społeczeństwa polskiego. Zresztą społeczeństwo, którego ofiarnością stanęły szkoły T. S. L., ma prawo do tego, aby mu te szkoły okazano jako plan jego starań.

W zakres akcji szkolnej T. S. L. wchodzi:

- 1) Szkoły średnie; 2) Szkoły ludowe i wydziałowe; 3) Szkołki początkowe;
- 4) Kursy uzupełniające przemysłowe, handlowe i zawodowe; 5) Szkoły zawodowe;
- 6) Kursy dla dorosłych analfabetów; 7) Bursy; 8) Ochronki; 9) Uczelnie; 10) różne instytucje opieki nad młodzieżą, jak: tanie kuchnie, gwiazdki itp.

Wystawa szkolna T. S. L. powinna być tak urządzona, aby dała dokładny obraz wszystkich rodzajów akcji szkolnej T. S. L. ze szczególnem uwydatnieniem narodowego ich znaczenia. Szkoły T. S. L. to nie tylko warsztaty, w których rozwija się umysł, a uszlachetnia serce powierzonej nam młodzieży, ale także ośrodki pracy narodowej, promieniujące nie tylko na sąsiednie gminy, ale nawet na najdalsze zakątki polskiej ziemi. Wszystko to, co świadczy o pracy w naszych szkołach, powinno być umieszczone na wystawie, żaden charakterystyczny szczegół nie może być pominięty.

Wystawa ma obejmować następujące działy:

I. Fotografie:

- 1) budynku szkolnego; 2) sal szkolnych z dziećmi; 3) boisk; 4) grona nauczycielskiego; 5) dzieci, urządzających „Jaselka“, przedstawienia, wycieczki itp.;

II. Plany:

- 1) budynków szkolnych; 2) inne;

III. Modele:

- 1) budynków szkolnych; 2) sprzętów szkolnych: ławek, stołów rysunkowych, tablic itp.; 3) inne.

IV. Mapy:

- 1) gminy, w której jest szkoła,
- 2) etnograficzna Śląska,
 - „ Morawskiego zagłębia,
 - „ Powiatu białskiego,
 - „ Galicyi wschodniej,
 - „ Powiatów południowych Galicyi zachodniej,
 - „ całej Galicyi.
- 3) Szkolnictwa polskiego w zestawieniu z niemieckiem i czeskiem:
 - na Śląsku,
 - „ w Morawskim zagłębiu,
 - „ w powiecie białskim,
 - „ polskiego w całej Galicyi,
 - „ szkół wydziałowych w Galicyi.
- 4) Stanu oświaty wedle procentu analfabetów:
 - „ na Śląsku
 - „ „ w Galicyi.

Tu należałoby przedstawić mapę wszystkich gmin systemem kreskowym.

- 5) Rozmieszczenia szkół średnich w Galicyi,
- „ „ „ na Śląsku,
- 6) Odległości uczniów od zakładu i frekwencji z poszczególnych miejsc.
- 7) Inne.

V. Tablice geograficzne:

- 1) stosunków narodowościowych,
- 2) stosunków wyznaniowych,
- 3) budżet Wydziału krajowego i gmin śląskich na cele oświaty polskiej w ostatnim dziesięcioleciu.
- 4) ofiarność Towarzystw oświatowych polskich, czeskich i niemieckich, działających na Śląsku, a nadto ruskich w Galicyi,
- 5) stosunki zawodowe i socyalne ludności Śląska, stosunki zawodowe i socyalne ludności Galicyi:
Ilu robotników ?

Ilu robotników fabrycznych i górniczych?

- „ rzemieślników?
- „ służby domowej i przychodzącej?
- „ kupców?
- „ urzędników?
- „ pracujących umysłowo?
- „ innych?

6) Bogactwa kopalne Śląska i Galicji.

7) Analfabetyzm u Polaków, Czechów, Niemców na Śląsku; Analfabetyzm u Polaków, Rusinów w Galicji,

8) Inne.

VI. Statystyczne zestawienia rozwoju szkoły od początku istnienia do chwili ostatniej:

- 1) liczba uczniów w klasach; 2) według miejsca urodzenia uczniów;
- 3) według miejsca zamieszkania uczniów; 4) według języka ojczystego uczniów;
- 5) według wyznania uczniów; 6) klasyfikacja uczniów.

VII. Drukowane rzeczy:

- 1) sprawozdania szkół; 2) prace nauczycieli; 3) sprawozdania T. S. L. o szkołach; 4) sprawozdania T. S. L. ogólne; 5) sprawozdania Kół T. S. L. wszystkie; 6) „Przewodnik Oświatowy“; 7) inne.

VIII. Książki używane w szkołach T. S. L.

IX. Książki i uzmysławiające naukę wszystkich przedmiotów, a więc:

kartografia, mapy plastyczne, typy etnograficzne, zbiorki owadów, zielniki, okazy minerałów itd.

X. Ćwiczenia piśmienne uczniów z każdej klasy po pięć zeszytów każdego rodzaju zadań, a więc np.:

5 polskich, 5 niemieckich, 5 rachunkowych itd., zeszyty umieszczone będą w jednakowych teczках z odpowiednimi napisami.

XI. Rysunki i obrazy uczniów, wolnoręczne i geometryczne, wycinanki.

XII. Wyroby nauki zręczności:

z drzewa, metalu, gliny, kartonu, zabawki dziecinne, modele narzędzi rolniczych, roboty pileczkowe, koszykarskie, rzeźbiarskie itd.

XIII. Roboty ręczne kobiece wszelkiego rodzaju, tak zwykle codzienne, jak i efektowne.

XIV. Organizacje młodzieży w naszych szkołach: czytelnie, kółka naukowe, kółka muzyczne, sportowe, etyczne, skaut, kasa koleżeńską. (Liczba uczniów, klasy biorące udział, forma opieki nauczycielskiej, statuty, regulaminy).

XV. Akcja Towarzystwa Szkoły Ludowej w sprawie upaństwowienia i ukrajowienia szkół T. S. L.

Uwaga. Wedle powyższych działów należy *mutatis mutandis* zabrać materiał, odnoszący się do wszystkich na początku wymienionych działów pracy szkolnej T. S. L.

Termin nadsyłania przedmiotów wystawowych upływa z końcem marca 1914 roku.

Sprawozdanie z II. posiedzenia Zarządu Głównego w dniach 14 i 15 grudnia 1912 r.

Obecni: A. Alexandrowiczowa (Lwów), Dr. E. Bandrowski, S. Gruszecki (Kolomyja), A. Januszewski, T. Łopuszański, F. Maślanka, W. Mazur (Stary Sącz), W. Mossoczy, W. Ostrowski, J. Parczyński, E. Piechnik, Dr. J. Piepes-Poratyński (Lwów), J. Piwocki, Dr. Z. Próchnicki (Lwów), S. Rymar, Dr. E. Schmidt, W. Sikora, J. Strokowa, T. Tabaczyński, J. Weber, W. Witos (Wierchosławice), K. Wyczyński. Z Rady Nadzorczej: Dr. S. Surzycki, Dr. W. Wasung.

Z Biura Z. Gł.: A. Nowak, Dr. A. Mikulski, W. Cholewiński, Dr. M. Stępowski, S. Turowski.

Porządek dzienny: 1) Przyjęcie protokołu I. posiedzenia Z. Gł. 2) Sprawozdanie z wykonania uchwał I. posiedzenia Z. Gł. i czynności Wydziału Sciślego. 3) Budżet Z. Gł. na rok 1913 i wnioski Wydz. Śc. 4) Referaty członków zamiejscowych. 5) Wnioski i interpelacje.

Przewodniczy Dr. E. Bandrowski.

Początek o godz. 6 min. 30 wieczorem.

Po przyjęciu protokołu poprzedniego posiedzenia do zatwierdzającej wiadomości, Zarząd Główny przyjmuje także do wiadomości wniesioną i umotywowaną przez Dra Argasińskiego rezygnację z godności członka Zarządu Głównego i na jego miejsce postanawia powołać na nowo Dra J. Opieńskiego ze Lwowa.

Do Komisji skarbowej postanowiono powołać Dra J. Piepasa-Poratyńskiego ze Lwowa.

Odnosnie do 2-go punktu porządku dziennego przy sprawozdaniu o wykonaniu uchwał I. posiedzenia Z. Gł. komunikuje p. Turowski, że Komisja skarbową omówiła plan założenia katastru członków T. S. L. i rozesłania do czynniejszych członków odezwy z prośbą, aby prócz tego, że są już członkami Kół, zechcieli wpisywać się jeszcze na członków przy Zarządzie Głównym. Do innych zaś osób, które do T. S. L. wogóle jeszcze nie należą, należy wystosować odezwy za pośrednictwem pierwszej kategorii członków, aby przystępowali na członków bądź to do Kół, bądź też do Zarządu Głównego.

Na wniosek p. Alexandrowiczówny uchwalono, aby we wszystkich dziennikach bezpośrednio po posiedzeniu Z. Gł. umieścić komunikat z przedstawieniem nader groźnego stanu finansowego T. S. L. i z wezwaniem do wszystkich, aby przystępowali do T. S. L. w charakterze członków przy Z. Gł., wpłacających całą wkładkę na ogólne cele, ewentualnie na szkoły kresowe T. S. L.

Po uchwaleniu powyższych wniosków sprawozdanie referenta przyjęto do wiadomości. Przy referacie o postanowieniach Wydziału Sciślego na wniosek p. Dra Z. Próchnickiego uchwalono, aby p. Leopolda Korzennego w Brzozdowcach i p. Franciszka Biesiadeckiego w Firlejowie wpisać na listę członków założycieli T. S. L.

Dr Z. Próchnicki prosi o wyjaśnienie sprawy protestu nauczycieli w Witkowicach, nad którą Wydział Sciśły postanowił przejść do porządku dziennego.

P. W. Ostrowski wyjaśnia, że w sprawie usunięcia p. B. Głowińskiego z kierownictwa Szkoły polskiej w Witkowicach nadszedł do Zarządu Głównego protest nauczycieli Szkół polskich T. S. L.

Na wniosek p. prof. Mossoczego uchwalono, aby przez delegację wziąć udział w obchodzie, jaki urządza w Krakowie Komitet obywatelski ku czci J. I. Kraszewskiego, a prócz tego imieniem Z. Gł. wysłać odpowiedni telegram.

Na tem posiedzenie o godz. 9. m. 12 przerwano, poczem obradowały Komisye: szkolna i skarbowa.

Dalszy ciąg posiedzenia w niedzielę rano. Początek o godz. 10 min. 50. Przewodniczy wiceprezes p. J. Piwocki.

P. Dr. Mikulski przedkłada sprawozdanie z posiedzenia Komisji szkolnej, która ukonstytuowała się, wybierając przewodniczącym p. wiceprezesa J. Piwockiego, jego zastępcami: pp. Witosa i Łopuszańskiego, sekretarzem Dra Mikulskiego. Komisya zajmowała się sprawami regulaminu Komisji, określeniem atrybucji poszczególnych referentów szkolnych i ich wzajemnym do siebie stosunkiem, określeniem zakresu działania biurowego referenta szkolnego i sprawami bieżącymi.

Na wniosek p. Łopuszańskiego uchwalono przyjąć do wiadomości przedłożone przez Komisję szkolną zasady regulaminu, polecając tejsze Komisji ująć je w ściśły regulamin i przedłożyć do zatwierdzenia Wydziałowi Sciślemu. Po uzyskaniu tego zatwierdzenia ma Komisya według tego regulaminu funkcjonować, a tylko na najbliższym Zarządzie Głównym winien on być przedłożony do zatwierdzenia.

P. Alexandrowiczówna komunikuje, że od chwili rozpoczęcia akcyi szkolnej po dzień 15 grudnia r. b. lwowska Sekcyja członków Z. Gł. wydała z Daru

Grunwaldzkiego na zakupno gruntów dla szkół T. S. L. we Wschodniej Galicyi 235.400 K.

P. wiceprezes Piwocki przedkłada sprawozdanie z wyniku konferencji delegatów Z. Gł. z delegatami Wydziału krajowego i Rady Szkolnej Krajowej pp.: Kucharskim i Niesiołowskim u p. wiceprezydenta Dembowskiego w sprawie upaństwowienia Seminarjum w Białej, ukrajowienia szkół ludowych w Białej, Halcnowie i Leszczynach. T. S. L. w zamian za ofiarowanie budynków ma otrzymać częściowe odszkodowanie.

Oba sprawozdania przyjęto do wiadomości.

P. A. Nowak przedkłada im. W. Sc. wniosek, aby Z. Gł. nie przychylił się do wniesionego podania o założenie drugiego Koła T. S. L. w Tarnopolu. Wniosek przyjęto.

Odnosnie do 3-go punktu porządku dziennego p. Wojciechowski przedkłada sprawozdanie z wpływów kasowych w Darze Grunwaldzkim. Po dzień 30 listopada w Krakowie wpłynęło 479.590 K 95 hal., we Lwowie 437.313 K 97 hal. Razem 916.904 K 92 hal.

W dyskusyi nad sprawozdaniem o Darze Grunwaldzkim wyrażono życzenie, aby wygotowany został osobny spis osób, zalegających z wyplatą, i aby go rozesłano członkom Z. Gł. z prośbą, aby bezpośrednim wpływem osobistym sprawili, iżby wszystkie zadeklarowane kwoty wpłynęły. Prócz tego ma być zamieszczona w pismach stosowna odezwa o regularne wpłacanie kwot zadeklarowanych, wreszcie na wniosek Dra Z. Próchnickiego uchwalono: Zarząd Główny poleca przy zestawieniu rachunku Daru Grunwaldzkiego oddzielnie zestawić wpływy deklarowane, a osobno niedeklarowane.

P. Turowski imieniem Komisji skarbowej zdaje sprawozdanie finansowe za czas od września do ostatnich dni ubiegłych. Dochody Z. Gł. wymagają reformy, bo dzisiejsze źródła nie mogą pokryć zapotrzebowania funduszy. Roczny budżet Z. Gł., skromnie obliczony, nie da się zamknąć cyfrą niższą, niż $\frac{1}{2}$ miliona koron w pozycjach czysto gotówkowych, wpływy zaś w najlepszym razie wynieść mogą 425.000 K, wobec tego wypada deficyt 75.000 K, na który niema pokrycia.

P. Piechnik również imieniem Komisji skarbowej uzupełnia dane cyfrowe, przedłożone przez p. Turowskiego. Co do dalszego planu finansowego Komisya rozpatrzyła wszystkie wnioski, zgłoszone na poprzednim posiedzeniu Z. Gł., z których jednak żaden nie zaspokoił w zupełności potrzeb. Wykonanie tych uchwał podniosłoby znacznie dochody Z. Gł., aby jednak dojść do równowagi finansowej, trzeba koniecznie rozpatrzyć sposoby zmniejszenia wydatków. Najskuteczniejszym środkiem byłoby upaństwowienie szkół. Na razie jednak należy w miarę możliwości ograniczyć wydatki i zreformować poszczególne działy oświaty pozaszkolnej.

Z tego też względu wychodząc, Komisya skarbowa przychodzi z wnioskiem o reasumację uchwały, polecającej nabycie Domu polskiego w Morawskiej Ostrawie, ponieważ to przechodzi możliwość finansową Towarzystwa.

W dyskusyi nad sprawozdaniem bierze udział p. Sikora, który jedyne wyjście widzi w ukrajowieniu i upaństwowieniu szkół i zaleca rozpoczęcie akcji na nowo.

P. Alexandrowiczówna jest zdania, że T. S. L. musi mieć swój organ własny, poświęcony sprawom oświatowym, a nie drukowaniu okólników i sprawozdań z posiedzeń. Członkom, opłacającym wkładkę 12-to koronową, Przewodnik należałoby posyłać za darmo.

Dr. Stępowski jest zdania, że Przewodnik Oświatowy podlegał już zmianom w myśl wypowiedzianych na Zarządzie Głównym życzeń, jednakże Walny Zjazd wypowiedział się wyraźnie za przywróceniem mu charakteru pisma oświatowego. Zdaniem mowcy, przy trudnościach, z jakimi pismo musi walczyć, Przewodnik nie może się rozwinąć, a strona teoretyczna i ideowa jest w nim upośledzona. Mowca od 8 lat jest redaktorem Przewodnika i wciąż na te same trudności skarżyć się musi. Okólniki i sprawozdania z posiedzeń są może balastem, ale to są dokumenta działalności wewnętrznej i jako takie muszą być dla ciągłości historii drukowane w rocznikach Towarzystwa.

Co do Wypożyczalni przeżroczy mowca utrzymuje, że ta przynosi do-

chody, a przynosiłaby jeszcze większe, gdyby klisz miała więcej. Dziś pewnej części zgłoszeń nie można zaspokoić wskutek braku funduszków na nowe wkłady i dalsze rozwijanie tego ważnego działu oświaty pozaszkolnej.

P. Tabaczynski stawia wniosek, aby tylko czasowo z powodu trudności finansowych zmienić Przewodnik Oświatowy na miesięcznik administracyjny Towarzystwa i drukować w nim rozporządzenia, uchwały i sprawozdania. Wychodzić ma w razie potrzeby, a przynajmniej raz na miesiąc w objętości arkusza druku — dla Kół i Związków Okręgowych T. S. L. Wniosek ten uchwalono.

W sprawie Wypożyczalni przeźroczy przyjęto wniosek, aby na najbliższym posiedzeniu Wydział Ścisły przedłożył szczegółowe sprawozdanie z działalności Wypożyczalni przeźroczy i podał wnioski, umożliwiające dalsze jej rentowne prowadzenie przez Z. Gł., względnie przez jeden ze Związków Okręgowych lub jedno z Kół T. S. L.

Na tem posiedzenie, po załatwieniu spraw administracyjnych, zamknięto o godz. 8 m. 15 wieczorem.

Ważniejsze sprawy, załatwione przez Wydział Ścisły T. S. L.

Siódme posiedzenie z dnia 31 stycznia 1913 roku.

W szeregu bieżących spraw szkolnych rozpatrywano protokół konferencji grona nauczycielskiego Szkoły wydziałowej T. S. L. w Białej, odbytej w sprawie projektowanej wystawy szkolnej. Poza tem przeprowadzono dyskusję nad sprawą artykułu, zamieszczonego w Więńcu i Pszczółce, wymierzonego przeciwko dwom nauczycielom w szkole T. S. L. Uchwalone w tej sprawie wnioski przekazano referentowi szkół średnich p. Łopuszańskiemu.

Rozpatrywano sprawę Szkoły wydziałowej w Czechowicach, utrzymywanej przez Koło uniwersyteckie T. S. L. w Krakowie, i postanowiono odbyć w tej sprawie specjalną konferencję z prezydium Uniwersyteckiego Koła w środę dnia 5 lutego 1913 roku — celem wspólnej rady nad zabezpieczeniem bytu szkoły.

Celem przeprowadzenia kollaudacji ostatecznego zestawienia rachunków z budowy Gimnazjum w Orłowej uchwalono prosić technika budowlanego p. Wallisa, aby wyjechał na miejsce i odpowiednich pomiarów i obliczeń dokonał. Rozpatrząwszy obecny stan rachunków budowy gmachu Gimnazjum na podstawie referatu p. Nowaka; odnośne sprawozdanie przyjęto do wiadomości.

Ósme posiedzenie z dnia 7 lutego 1913 roku.

Przyjęto do wiadomości zawiadomienie Związku Okręgowego T. S. L. w Tarnowie, że 16 lutego odbędzie się Zjazd okręgowy w Brzesku. Postanowiono wysłać na Zjazd delegata.

Po pozozumieniu z Sekcją lwowską członków Zarządu Głównego uchwalono termin posiedzenia Zarządu Głównego na 15 i 16 lutego b. r. i ułożono porządek dzienny.

Na propozycję Zarządu Macierzy Cieszyńskiej postanowiono zgodzić się na bezinteresowne odstąpienie gruntu powierzchni około 100 m.² p. Santariusowi w Orłowej i odnośny wniosek przedłożyć Zarządowi Głównemu do zatwierdzenia.

Uchwalono przedłożyć Zarządowi Głównemu do rozpatrzenia ofertę fabryki tutek „Promień“ we Lwowie w której pp.: Elster i Topf proponują przedłużenie umowy co do marki T. S. L. na lat pięć.

Pewnej firmie wiedeńskiej, wyrabiającej tutki i reklamującej swoje wyroby przez umieszczanie na etykietach zdania, że wypłaca procent na „Szkołę Ludową“, z uwagi, iż jest to wprowadzaniem w błąd kupujących, postanowiono zabronić rozpowszechniania takich ogłoszeń i odnośny komunikat opublikować w gazetach.

Wnioski Komisji skarbowej co do redukcji sprawozdania rocznego uchwalono przedłożyć Zarządowi Głównemu do zatwierdzenia.

W sprawach Szkoły T. S. L. w Morawskiej Ostrawie uchwalono wysłać deputację do Rady miejscowej w Morawskiej Ostrawie w osobach pp.: Tabaczynskiego i Natansona.

Na prośbę Rady naczelnej Drużyn Bartoszewych uchwalono sprzedawanie jej portretów historycznych T. S. L. po cenach niższych przy odbiorze większej ilości i gotówkowym regulowaniu należności; również i od wydawnictw książkowych uchwalono udzielić rabatu, o ile Rada przystąpi do T. S. L. z wkładką członka wspierającego.

Dziewiąte posiedzenie z dnia 14 lutego 1913 roku.

Przyjęto do wiadomości zawiadomienie Szkoły przemysłowej uzupełniającej w Czechowicach, że Rząd krajowy na Śląsku przyjął do wiadomości otwarcie szkoły; zarząd szkoły prosi o wstawienie do planu nauki po jednej godzinie języka polskiego na każdym kursie.

Na Wiec oświatowy, zwołany przez Koło T. S. L. w Dębicy na dzień 16 lutego, uchwalono delegować pp.: dra Starzewskiego i dra Stępowskiego, pierwszego jako przedstawiciela Zarządu Głównego T. S. L., drugiego jako referenta o sprawach oświatowych.

Na Zjazd okręgowy do Jasła uchwalono wysłać pp.: Rymara i Cholewińskiego.

Na Zjazd okręgowy do Wadowic uchwalono delegować p. Mossoczego, do Wieliczki p. Januszewskiego.

Pozatem postanowiono wezwać Zarządy Związkowe, aby zawiadomienia o zjazdach okręgowych nadsyłały Zarządowi Głównemu wcześniej, w terminie statutem przewidzianym. Do przeprowadzenia lustracji Związku Okręgowego w Krakowie uchwalono delegować pp.: Piechnika i Sikorę, a do Związku Okręgowego we Lwowie pp.: wiceprezesa Piwockiego i Januszewskiego.

Na Walne zgromadzenie Koła Akademickiego w Krakowie delegowano p. Rymara.

W sprawie wydania elementarza T. S. L. uchwalono przyjąć ofertę krakowskiego zakładu litograficznego, a co do zebrania na ten cel potrzebnych środków uchwalono zwrócić się o subwencję do Rady Szkolnej Krajowej tudzież do Kasy Mianowskiego w Warszawie i do prywatnych ofiarodawców przez dzienniki.

Dziesiąte posiedzenie z dnia 24 lutego 1913 roku.

Obradowano nad sprawą warunków upaństwowienia Gimnazjum realnego w Białej, przesłanych Zarządowi Głównemu przez Ministerium Wyznań i Oświaty w Wiedniu. Po obszernem i wyczerpującem przedyskutowaniu sprawy udzielono dyrektywy prezydium do pertraktacji z delegatem Rady Szkolnej Krajowej drem Zollem, mających się odbyć w Białej dnia 26 lutego b. r.

Ogółem załatwiono na tych posiedzeniach 58 spraw.

W sprawie Elementarza T. S. L.

Odezwa.

Kwestya walki z analfabetyzmem dorosłego pokolenia jest jedną z najbardziej piekących spraw na ziemiach polskich. Wszak w Galicyi 50 procent, a w Królestwie 70 procent ludności polskiej nie umie czytać ani pisać, to znaczy, że z górą 13 milionów Polaków pograżonych jest w ciemności i nędzy duchowej, utrudniającej dostęp kultury do szerokich mas ludowych!

W tej nader ważnej sprawie społecznej nabiera wagi kwestya metodycznego podręcznika, któryby nauczycielowi ułatwiał zadanie prowadzenia nauki z dorosłymi. Przystosowany do umysłu i zakresu pojęć dziecka zwykły elementarz nie jest odpowiedni, bo i psychika ucznia jest inna, i dorosły człowiek na naukę może przeznaczyć mniej czasu, aniżeli dziecko, przytem nauka czytania i pisanja musi postępować równolegle.

Towarzystwo Szkoły Ludowej, które akcyę zorganizowanej walki z analfabetyzmem od lat dwudziestu kilku prowadzi, zdobyło na tem polu znaczny zasób

doświadczenia i obecnie pragnie przystąpić do wydania takiego typu elementarza, któryby przedewszystkiem nauczanie dorosłych miał na względzie. Podręcznik taki jest już opracowany i we wszystkich szczegółach przygotowany do druku, chodzi już tylko o możność finansową urzeczywistnienia projektu.

Koszta wydania Elementarza T. S. L. obliczone zostały na sumę około 10.000 koron. Nie mając jednak na ten cel kapitału, Towarzystwo Szkoły Ludowej przystąpiłoby mogło do wydania elementarza tylko przy odpowiedniej pomocy ze strony społeczeństwa, nie wąpi też, że pomoc taką otrzyma. Nie chodzi jednak o zbieranie potrzebnej sumy drogą składowania publicznego, lecz o to, aby wśród ludzi zamożniejszych znalazł się ktoś, komu sprawa oświaty ludowej leży na sercu, i ktoby przez odpowiednią zapomogę, a względnie przez dogodną pożyczkę, specjalnie na rzecz wydania Elementarza dla dorosłych przeznaczoną, przyszedł Towarzystwu z wydatną pomocą.

Do serc zatem ofiarnych a duchem obywatelskim przejętych patriotów postanowilo się odwołać Towarzystwo Szkoły Ludowej i ufa, że wezwanie to zycziwe echo w społeczeństwie znajdzie. **Ktoby chciał i mógł przyczynić się materialnie do wydania Elementarza dla dorosłych analfabetów, z tego imieniem po wieczne czasy wydawnictwo to w tytule swym połączone będzie.** Podobnie jak przed stu laty utworzone z ramienia Komisji edukacyjnej Towarzystwo dla ksiąg elementarnych szeregiem pożytecznych podręczników wydanych przy poparciu społeczeństwa, oddało ogromne usługi sprawie oświaty narodowej, tak samo i dziś znajdują się niewątpliwie wśród Polaków gorące serca, które na cel tak doniosły Towarzystwu Szkoły Ludowej z pomocą pospieszają.

Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Ludowej:

Antoni Januszewski,
sekretarz.

Dr. Ernest Bandrowski,
prezes.

O Dom Polski w Morawskiej Ostrawie.

Placówka polska na kresach zagrożona: Dom Polski w Morawskiej Ostrawie przejść ma w obce ręce! Nowy cios, nowe zmniejszenie stanu posiadania narodowego grozi społeczeństwu naszemu.

Ten głos boleści — jak i inne nie mniej złowrogie — rozchodzą się w ostatnich czasach bardzo często wśród nas i przypominają, że praca narodowa na kresach, walka z germanizacją i czechizacją wymaga szczerej opieki i pomocy ze strony całego społeczeństwa polskiego, jeżeli nie chcemy doznać klęski. Brak funduszków zmusi Zarząd Główny T. S. L. do zamknięcia od września kilku szkół na Śląsku, do zmniejszenia liczby klas i sił nauczycielskich z niepowetowaną szkodą polskości w tych miejscowościach. Ta okoliczność jest powodem, że i sprawę ratowania Domu Polskiego w Morawskiej Ostrawie przed przejściem w obce ręce Zarząd Główny T. S. L. popiera tylko gorącym apelem do narodu, aby nie dało opaść tak pożytecznej i ważnej instytucji i przyszło jej z wydatną pomocą finansową. T. S. L. utrzymuje w budynku tym szkołę i chciało przejąć ten Dom na siebie, aby czynszem zwiększonym o pewną sumę spłacić długi, ciążące na gmachu — ale krytyczny, rozpaczliwy wprost stan funduszków T. S. L. nie pozwolił na razie myśli tej urzeczywistnić. Nie mogąc materyjalnej dać pomocy Domowi Polskiemu w Morawskiej Ostrawie, Zarząd Główny T. S. L. popiera umieszczony w polskich pismach apel Dyrekcyi do społeczeństwa i wzywa wszystkich ludzi dobrej woli, czujących po polsku, aby śpieszyli choćby z najmniejszym datkiem na wspomnienie i uratowanie od upadku ważnej polskiej placówki. 7100 koron w najbliższej przyszłości trzeba zapłacić, jeżeli Dom ma uniknąć przymusowej licytacji, a naród klęski, jaką byłaby utrata tego kresowego szanca. To nasz obywatelski, patriotyczny obowiązek, nie uchylajmy się od niego! Wyteżmy wszystkie siły, aby odeprzeć napór kapitału i energii wrogów, dążących stale i bezwzględnie do wynarodowienia nas i wyparcia z siedzib odwiecznych na kresach.

Wszelkie datki na ten cel uprasza się przesyłać pod adresem dyrekcyi

Domu Polskiego w Morawskiej Ostrawie (na ręce skarbnika p. Józefa Woynarowskiego, dyrektora Szkoły T. S. L.), względnie pod adresem Zarządu Głównego T. S. L. (Floryańska 15).

Obchody 50-ciolecia Powstania styczniowego.

Koło T. S. L. w Dębicy. Niedziela 16-go lutego na długo zapisze się w pamięci mieszkańców tego cichego zazwyczaj miasteczka, które w dniu obchodu 50-ciolecia Powstania styczniowego zgromadziło tłumy ludu z miasta i kilkunastu gmin okolicznych.

Organizacją zajęło się miejscowe Koło TSL., które przy współudziale młodzieży akademickiej już w okresie od 19 stycznia do 9 lutego urządziło cały szereg parafialnych obchodów i odczytów i rozrzuciło między ludem odpowiednią ilość broszur, objaśniających znaczenie 1863 roku. Po sumie uroczystej i kazaniu ustawił się pochód. Młodzież gimnazjalna z orkiestrą, Sokoli z wieniec, stowarzyszenia miejscowe, Ognisko terminatorów, cała ludność miejska i wiejska, wreszcie straż pożarna — wszystko to na wezwanie stanęło w szeregu. Pochód, liczący około 5.000 ludzi, w karnym ordynku wyruszył z kościoła do nowo wzniesionego budynku „Sokoła“, gdzie zapowiedziano obywatelski wiec oświatowy. Sala dość ogromna zaledwie jedną trzecią część zebranego ludu pomieścić mogła, cała reszta zatrzymała się przed gmachem, i przemówienia, wygłoszone na sali, powtórzone być musiały na zewnątrz budynku. Po zagajeniu przez Prezesa Koła TSL., prof. Nycza, zabrał głos, powołany na przewodniczącego wiecu, prezes ropczyckiej Rady Powiatowej, hr. Tomasz Romer, który w gorącym patryotycznym przemówieniu podniósł powagę chwili, wymagającej skupienia wszystkich sił narodu około jednej myśli i konieczność zaniechania walk stronnicych. Następnie imieniem Zarządu Głównego TSL. przemawiał prof. Władysław Mazur ze Starego Sącza o najbardziej palących potrzebach w zakresie oświaty i zadaniach, jakie spełnia TSL.

Z kolei nastąpiły dwa referaty: Dra Maryana Stępowskiego z Krakowa „O zasadniczych podstawach pracy oświatowej“, oraz posła Stanisława Białego, sędzię z Brzozowa, „O zwalczaniu pijaństwa i proceśnictwa“, wreszcie poseł Michał Jedynek mówił o konieczności wytyężonego wsluchiwania się w tętno chwili bieżącej i przygotowywania się do wypadków, aby te nie zaskoczyły naród nieprzygotowany.

Lud ze skupieniem przez trzy godziny z górą słuchał referatów, a gdy na zakończenie p. Mazur odwołał się do ofiarności ludu na cele obrony kresów, nikt, ale to literalnie nikt, nie opuścił sali, nie rzuciwszy ofiarnego grosza. Drobna moneta zebrano 60 K na rzecz TSL.

Po wiecu, który zakończył się pieśnią: „Serdeczna Matko“, odbyło się w tejże samej sali przedstawienie sceniczne, na które złożyły się: Chór, pod dyrekcją prof. Gawrysia, oraz sztuka p. Sydona Frydberga p. t.: „Książd Mackiewicz“. Sala znów wypełniła się po brzegi i podniosły patryotyczny nastrój panował do końca wieczoru.

Zasługuje jeszcze na podniesienie mała wystawa oświatowa, jaką przy tej sposobności urządziło Koło TSL., udekorowawszy ściany Sokoła grafikami, ilustrującymi popularnie rozwój TSL. za cały czas istnienia Towarzystwa oraz różne mapy i wydawnictwa.

Prawdziwa też wdzięczność należy się dębickiemu Kołu TSL., duchowieństwu, młodzieży akademickiej i wszystkim, którzy się przyczynili do dostarczenia zebranemu ludowi tak podniosłych wrażeń.

Koło T. S. L. w Sieniawie wspólnie z Sokołem urządziło d. 21 stycznia br. uroczyste obchód powstania.

Obchód ten wypadł wspaniale i stał się prawdziwym świętem narodowym dla miasteczka i całej okolicy.

Już od bardzo wczesnego ranka grupy włościan ciągnęły do Sieniawy. Byli pomiędzy niemi delegaci wszystkich czytelń T. S. L. Koła sieniawskiego i delegaci wszystkich Kółek rolniczych sieniawskiego okręgu.

Punktualnie o 8-mej rano wystrzały z moździerzy oznajmiły rozpoczęcie

uroczystości — wtedy Sokoli udali się do mieszkania uczestnika powstania, mularza Grocholskiego, by niemocnego staruszka przyprowadzić do kościoła, gdzie go posadzono przed wielkim ołtarzem na honorowym miejscu. Jest w Sieniawie i drugi uczestnik powstania, z fachu kuźmierz, nazwiskiem Raczkowski, ale ten, złożony ciężką chorobą, nie mógł wziąć udziału w uroczystości. Mszę św. uroczystą żałobną odprawił ks. dziekan Włazowski.

Kościół był przystrojony zielenią. Na środku była ułożona symboliczna mogiła. Kazanie patriotyczne po Mszy św. wygłosił X. dziekan Włazowski. Po kazaniu sfornował się pochód, by się udać na cmentarz, dla uczczenia pochowanych tam powstańców. Na cmentarzu ks. dziekan pokropił wodą święconą mogiły powstańców i przemówił słów kilka. Poczem wszedł na mównicę p. Tuczyński, dzierżawca Augustowa i gorącą przemową, skierowaną do przeszłości i do przyszłości, poruszył do łez słuchaczy.

Następnie chór Sokolów odśpiewał pieśni bojowe z 1863 r., trzy salwy uczciły zmarłych bohaterów i wyruszone gromadnie, by po rozległym cmentarzu ułożyć kolejno każdą mogiłę powstańca. Mogiły te były przystrojone zielenią, okolonę wieńcami i oświetlone lampkami. Nad każdą odśpiewano pieśni narodowe i złożono wieniec cierniowy. Mogił tych jest 5 na cmentarzu sieniawskim: Aleksandra Mańkowskiego, aptekarza miejscowego, Jana Ligmana, b. dyrektora lasów ordynacyi, a ostatnio burmistrza m. Sieniawy, Florjana Gardziela, dyrektora miejscowej szkoły miejskiej, Ignacego Horoszewicza, (Rusina), nauczyciela ludowego w Cieplicach, Michała Sękiewicza, majstra mularskiego.

Po wyjściu z cmentarza, pochód przedelfował przed jubilatem Grocholskim, cześć mu oddając, sztandar sokoli głęboko się przed nim pochylili — i rozeszli się wszyscy w skupieniu do domów.

Wieczorem zgromadzono się w sali sokolej, by wysłuchać prelekcji i przyrzeć się żywym obrazom z cyklu Grottgerowskiej Polonii.

Cały czysty dochód w kwocie 96 K 50 h., zebrany z kwesty i opłaty za wejścia na salę, oddano weteranom miejscowym, Grocholskiemu i Raczkowskiemu, którzy nie mogąc już od pewnego czasu pracować, mocno tego zasiłku potrzebowali.

Koło T. S. L. w Hałcnowie urządziło w dniu 26 stycznia zabawę karnawałową. Czysty zysk w kwocie 93 K przeznaczono na budowę Domu polskiego w Hałcnowie. Na zabawie przygrywała własna orkiestra Koła.

Koło T. S. L. w Rawie urządziło wspólnie z „Sokolem“ obchód 50-cioletnia Powstania styczniowego dnia 26 stycznia. Na program uroczystości złożyły się: pochód, nabożeństwo z kazaniem X. kapelana Teofila Niedzielskiego, przemówienie na cmentarzu prezesa Sokola i złożenie wieńca na krzyżu pamiątkowym. O godz. 7 wieczorem odbyła się wieczornica, na której odczyt wygłosił prof. Baliński, resztę wieczoru wypełnił śpiew choralny, deklamacje i muzyka.

Koło IX. T. S. L. im. A. Mickiewicza we Lwowie. Staraniem Koła odbyły się w dniu 26 stycznia ku uczczeniu 50-cioletniej rocznicy Powstania styczniowego 2 odczyty, — a mianowicie: jeden we własnej czytelni na Wólce, wygłoszony przez p. Dra Augusta Paszkudkiego wobec kilkudziesięciu słuchaczy, drugi zaś w lokalu Organizacji Narodowej Obywateli 6 okręgu w Kole robotniczym, wygłoszony przez p. Janusza Biegańskiego.

Prelegenci obu odczytów, w formie przystępnej i zrozumiałej, omówili po krótko przebieg powstania, podnosząc w szczególności ówczesny zapał, przywiązanie i miłość Ojczyzny.

Po krótkiej pogadance o wyżej wspomnianym temacie z pieśnią legionów na ustach opuszczono salę.

Koło T. S. L. w Brzostku urządziło wspólnie z innemi Towarzystwami i z zarządem miasta dnia 9 lutego br. uroczysty obchód jubileuszowy Powstania 1863. Komitet składał się z przewodniczących stowarzyszeń i burmistrza miasta. Domy ozdobiono nalepkami T. S. L. Uroczyste nabożeństwo odprawił dziekan i proboszcz miejscowy, ks. Stefan Szymkiewicz, który wygłosił podniosłe kazanie patriotyczne, poczem odbył się pochód na cmentarz do grobu uczestnika powstania i tam wygłosili mowy, zastosowane do uroczystości, burmistrz miasta, Andrzej Tulecki i włościanie, Józef Staniszewski z Nawsia brzosteckiego i Kazi-

mierz Boroń z Januszkiewicz. W nabożeństwie i pochodzie brały udział wszystkie stowarzyszenia i cechy miejscowe ze sztandarami i urządzono składkę na ucze- stników powstania. Wieczorem odegrali amatorzy Koła T. S. L. w Brzostku utwór „Matka żyje“, dzieci szkolne odśpiewały kilka patryotycznych pieśni i wy- powiedziały piękne wierszyki. M. Bieliński, notaryusz, wypowiedział pouczający odczyt o powstaniu z 1863, a włościanin Uram z Januszkowiec oddeklamował patryotyczny utwór. Przy pięknym dniu uroczystość cała wypadła wspaniale i połą- czyła wszystkich i wszystkie stany. W uroczystości brał udział uczestnik powsta- nia, R o ż k o w s k i, zamieszkały w Jodłowej.

Koło T. S. L. w Myślenicach. Jeszcze w grudniu 1912 zawiązany tu Komitet obywatelski pod przewodnictwem naszej Prezesowej, WP. Klakurkowej, zajął się tu z wielkim zapałem urządzeniem uroczystego obchodu 50-cioletniej rocznicy powstania styczniowego 22 stycznia b. r.

Na program obchodu tego składał się uroczysty pochód szkół i korporacyi do miejscowego kościoła parafialnego na uroczyste nabożeństwo z podniosłym kazaniem, wykład popularny prof. Lamberta o 1863 roku, wreszcie wieczorem również uroczysty wieczorek z obfitym programem w gmachu tutejszego Sokola, z którego całkowity dochód przeznaczono na weteranów z r. 1863.

Koło T. S. L. w Rawie donosi o odbyciu się obchodu 50-letniej rocznicy Powstania styczniowego odbytego dnia 26 stycznia b. r., a urządzonego wspólnie z Towarzystwem gimn. „Sokół”.

Program obchodu był następujący:

1) Pochód do kościoła O.O. Reformatów, gdzie odbyło się uroczyste nabożeństwo z kazaniem wypowiedzianem przez ks. kapelana Teofila Niedziel- skiego. Z kościoła pochód na cmentarz, przemówienie prezesa „Sokola” i złożenie wieńca przy krzyżu pamiątkowym;

2) o godzinie 7 uroczysty wieczór. Po wzniesieniu przemówieniu profesora Balińskiego, wysłuchaniem w uroczystym skupieniu resztę wieczoru wypełnił śpiew chóralny, deklamacya i muzyka.

Całość wypadła bardzo uroczystie.

Koło T. S. L. w Jezierzanach (koło Czortkowa) urządziło w dniu 2-go lutego obchód narodowy ku uczczeniu 50-letniej rocznicy Powstania styczniowego z następującym programem:

1) solenne nabożeństwo w kościele O. O. Misyonarzy;

2) Poświęcenie krzyża pamiątkowego;

3) o godzinie 7 uroczysty wieczór z następującym programem: Zagajenie, Uwertura z „Halki“, „Na Sybir“ solo mezzosopranowe, „1863—1913“, odczyt, „Grande valse brillante“ op. 18, „Valse lente“ op. 34, „Jak liście z drzew strą- cone“ pastel sceniczny Jana Łady.

Koło T. S. L. w Grodzisku donosi, że odbył się tam obchód Powstania styczniowego z następującym programem:

1) Nabożeństwo w kościele z kazaniem i pochód na cmentarz,

2) wieczorek w sali czytelni ze słowem wstępnym pp. Turczyńskiego i Hospoda.

„Grosz na Szkołę Ludową!”

Zamiast życzeń ślubnych nadesłali na cele T. S. L. po dzień 8 lutego: Z okazji ślubu p. Zofii Jaworskiej z p. Chowańcem nadesłano K 6:10; dr Stanisław Kubisztal w Stanisławowie z okazji ślubu dr J. Bańkowskiego K 1:—, p. Rotterówny K 1:—, p. Frankiewiczówny K 1:—, p. Z. Machnowskiego K 1:—, p. Emila Fiedlera K 1:—; Gajewski Wiktor w Rzeszowie zamiast życzeń ślubnych dla Józefa Zaufala w Suchej 60 hal.; p. Władysław Gąsiorowski i p. Stanisława Solecka zamiast rozsyłania zawiadomień ślubnych K 20:—; zamiast życzeń z okazji ślubu p. Dobrowolskiej z p. Chłwinickim T. Staniewicz w Przerowie K 2:—, Baltarowiczowa w Jary- czowie K 4:—; zamiast życzeń ślubnych dla p. Steinhausewiny p. Juliuszo- wie Wagowie w Orłowej K 1:—; zamiast życzeń ślubnych dla p. Janusza w Kosowie p. Z. Kamiński w Łączynie K 2:—; zamiast życzeń ślubnych dla p.

Roerówniej grono nauczycielskie szkoły 6-klasowej w Knihinie K 5'—.
Jasielski Roman w Stanisławowie K 2'—.

Razem w roku bieżącym złożono K 218'96.

Na pokrycie kosztów deficytu T. S. L.: Koło T. S. L. w Rawie ruskiej K 249'76; Koło T. S. L. w Przeworsku K 57'67; Koło T. S. L. w Przeworsku zebrane na wiecu w Gniewczynie K 16'—; gmina Kobyle-Gródek K 2'67; Koło T. S. L. w Brzeszczu K 44'—; Koło T. S. L. w Dukli K 200'—; Br. Szaynowski we Lwowie K 20'64; Cymbrykiewicz Józef w Buczaczu K 9'—; Koło T. S. L. w Stojanowie K 38'60; Szkoła przemysłowa uzupełniająca w Przywozie K 1'20; Koło T. S. L. w Haliezu K 20'—; Koło T. S. L. w Stryju K 56'77. Poprzednio ogłoszono K 44.042'66. Razem 44.388'87.

Tytułem darów i subwencji nadesłano: K. Błażowski w Przemysłu K 1'—; Koło T. S. L. w Przemysłu K 12'—; Rada miejska w Chrzanowie K 20'—; gmina Przedmieście K 5'—; gmina Jaworznie K 20'—; Kazimierz Klębkowski w Krakowie K 8'72; dr M. Syper w Makowie K 5'— złożone jako kara za obrazę honoru przez p. K.; Magistrat miasta Ropczyc K 30'— . Poprzednio ogłoszono K 162'09. Razem w roku 1913 nadesłano K 269'81.

Zamiast życzeń świątecznych nadesłali: Aniela Gniewosz w Kon-
tach K 10'—; Zajkowska Helena w Stróżach K 10; Grono nauczycielskie II Gimnazjum w Nowym Sączu K 8'40; gmina Trzebinia-wieś K 50; Polański w Kocimie K 10'—; pułkownik Wyszyński w Krakowie K 227, zebrane przez gości w czasie wesela córki Ireny; goście zebrani na uroczystości weselnej p. Karnasiewiczówny z p. Głębem K 16'—; Jan Fijałkowski w Kłodnie K 1'—; Magistrat miasta Wadowic K 10'—; Koło T. S. L. w Podgórzu K 50'— na szkoły kresowe; gmina Baranów K 10'— Koło T. S. L. Bóbrce K 30'45 zebrane przez młodzież szkolną na szkoły kresowe. Poprzednio ogłoszono K 473'81. Razem K 896'66.

ZAKŁAD WODOLECZNICZY I SANATORIUM SPECYAL. CHORÓB NERWOWYCH DRA B. KUPCZYKA KRAKÓW, UL. SZUJSKIEGO 11. TEL. 695.

WODOLECZNICTWO, PARNIA, GORAŁE KĄPIELE POWIETRZNE
OGÓLNE I CZĘŚCIOWE, KĄPIELE ŚWIETLNO-ELEKTRYCZNE,
WODO-ELEKTRYCZNE OGÓLNE I CZĘŚCIOWE, GAZOWE NASY-
CONE CIEKŁYM KWASEM WĘGLOWYM (NAUHEIMS-KIE), NA-
TRYSKIE ELEKTRYCZNE, SZTUCZNE KĄPIELE MINERALNE, CIEPŁE
WANNY. ELEKTRYZOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU. MASAŻ
RĘCZNY, WIBRACYJNY, ELEKTRYCZNY, LECZENIE DYETETY-
CZNE, TUCZNE. - POKOJE DLA CHORYCH.

WSKAZANIA: CHOROBY UKŁADU NERWOWEGO, ŻOŁĄDKA
I JELIT, REUMATYZM, NIEDOKREWNOŚĆ, OSŁABIENIE OGÓLNE,
OTYŁOŚĆ, SKAZA MOCZANOWA, CUKRZYCA, CHOROBY SERCA
I NACZYŃ KRWIONOŚNYCH.

Nakładem Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie. — Redaktor naczelny:
Dr Maryan Stępowski. — Redaktor odpowiedzialny: Andrzej Nowak.

Czcionkami Drukarni Literackiej w Krakowie, pod zarządkiem L. K. Górskiego.



Wykaz książek ocenionych przez Komisję Kwalifikacyjną T. S. L.

I. Powieści historyczne.

- 1) *Przez zasługi do korony*, napisał E. Zoryan, nakład Tow. im. X. P. Skargi, Lwów, str. 55 w 8-ce, cena 40 gr. Polecone (II w., Szk.)
- 2) *Rok 1812*, opowiadanie z dziejów wielkiej wojny, napisał A. M. Skałkowski, nakład Macierzy Polskiej, Lwów, str. 161 w 8-ce, cena 1 kor. 30 gr. Polecone (IV w., Ma.)
- 3) *Bohater*, napisała Jadwiga z Łobzowa, str. 75 w 8-ce, cena 60 gr. Polecone (II w., Szk., Ma.)

II. Powieści obyczajowe.

- 4) *Pisklęta*, napisała Z. Rogoszówna, nakład „Książki“, Kraków, str. 129 w 8-ce, cena 2 kor. Polecone (M.)
- 5) *Nera* (w 3 tomach), napisał J. I. Kraszewski, nakład „Biblioteki dzieł wyborowych“, Warszawa, str. 383 w 8-ce, cena 3 kor. Polecone (IV w., M.)
- 6) *Portret*, napisał A. Strug, nakład „Książki“, Kraków, str. 266 w 8-ce, cena 2 kor. 60 hal. Polecone (Mb.)
- 7) *Taras z Worochty. Trofym Olenyn*, (dwie powieści huculskie, napisał J. Turczyński, Lwów, str. 170 w 8-ce, cena 2 kor. Polecone (IV w., M.)
- 8) *Między ustami a brzegiem puharu* (w 2 tomach), napisała M. Rodziewiczówna, nakład „Biblioteki dzieł wyborowych“, Warszawa, str. 293 w 8-ce, cena 2 kor. Polecone (IV w., M.)
- 9) *Gość niespodziewany*, napisał J. Ciembroniewicz, nakład M. Arcta („Moje książeczki“), str. 13 w 16-ce, cena 13 gr. Polecone (Szk.)
- 10) *Dziecko plantatora*, napisał Z. Fedorowski, nakład Gebethnera i Sp., Warszawa, str. 39 w 4-ce m., cena 77 gr. Dozwolone (Szk.)
- 11) *Przygody ziarnka*, napisała M. Arct-Golczewska, nakład M. Arcta („Moje książeczki“), Warszawa, str. 74 w 16-ce, cena 32 gr. Bardzo polecone (Szk.)
- 12) *Anioł stróż. Mój skowronek*, napisała Antoszka, nakład M. Arcta („Moje książeczki“), Warszawa, str. 16 w 16-ce, cena 13 gr. Polecone (Szk.)
- 13) *Wieczór wigilijny*, tłómaczyła ze szwedzkiego R. Bernsteinowa, nakład M. Arcta („Moje książeczki“), Warszawa, str. 47 w 16-ce, cena 26 gr. Polecone (Szk.)

III. Poezye, dramata.

- 14) *Mała ogrodniczka*, wierszyki, napisała M. Dynowska, nakład M. Arcta („Moje książeczki“), Warszawa, str. 31 w 16-ce, cena 16 gr. Dozwolone (Szk.)
- 15) *Jasełka* (w 3 aktach), napisała W. Szalayówna, nakład Macierzy Polskiej, Lwów, str. 58 w 8-ce, cena 40 gr. Bardzo polecane (III w., M., Szk.)
- 16) *Czarny i biały murzyn*, kom. w 2 aktach, nakład Drukarni św. Wojciecha, Poznań, str. 20 w 8-ce, cena 90 gr. Dozwolone (M.)
- 17) *Świt* (w 3 odsłonach), napisała Fr. Gensówna, nakład Księgarni Polskiej, Warszawa, str. 18 w 8-ce, cena 26 gr. Polecane (II w., M.)

IV. Historia.

- 18) *Wspomnienia żołnierza tułacza Pankracego Wodzińskiego*, opracował St. Krynicki, nakład Macierzy Polskiej, Lwów, str. 99 w 8-ce, cena 50 gr. Polecane (IV w., M.)
- 19) *Dziesięć lat niewoli moskiewskiej*, na podstawie pamiętników J. Jasińczyka opowiedział J. Ciembroniewicz, nakład Macierzy Polskiej, Lwów str. 143 w 8-ce, cena 50 gr. Bardzo polecane (II w., M.)
- 20) *Wspomnienia z Powstania styczniowego i sybirskiej katorgi*, napisał L. Meżyński, majster ciesielski, nakład Koła T. S. L. w Tarnopolu, str. 162 w 8-ce, cena 2 kor. Bardzo polecane (II w., M., Szk.)

V. Dzieje literatury.

- 21) *Juliusz Słowacki, jego życie i twórczość*, (w 2 tomach), napisała A. Barczyńska, nakład B. Chrzanowskiego, Poznań, str. 267 w 8-ce, cena 2 kor. 40 gr. Bardzo polecane (III w., M.)
- 22) *Ze wspomnień o J. I. Kraszewskim*, napisał A. B. Brzostowski, nakład „Biblioteki dzieł wyborowych“, Warszawa, str. 139 w 8-ce, cena 1 kor. Bardzo polecane (M.)

IX. Prawo, nauki społeczne.

- 23) I. *Do prześwietnej deputacji dla ułożenia projektu Konstytucji Rządu polskiego od Sejmu wyznaczonej*. II. *O sprawach moralnych człowieka*, napisał X. H. Kołłątaj, nakład F. Westa, Brody, str. 75 w 8-ce, cena 60 gr. Polecane (M.)
- 24) *Jak się traci czas i pieniądze*, wydawnictwo Sodalicyi maryjańskich w Stariej Wsi, str. 19 w 16-ce, cena 10 gr. Polecane (I w.)

X. Rolnictwo.

- 25) *Pszczelnictwo*, napisał K. Godzień, nakład Macierzy Polskiej, Lwów, str. 58 w 8-ce, cena 50 gr. Polecane (III w.)
- 26) *Zgnilec u pszczół, jego leczenie i zapobieganie*, napisał St. Brzóska, nakład Księgarni Polskiej, Warszawa, str. 26 w 8-ce, cena 26 gr. Polecane (IV w.)

XI. Religia, moralność, wychowanie.

- 27) *Bohater Carlyle'a i nadczłowiek Nietzsche'go*, napisał A. Mohl, nakład Drukarni św. Wojciecha, Poznań, str. 72 w 8-ce, cena 96 gr. Niepolecane.
- 28) *Dzieci nerwowe*, według H. Bosma opracował Dr. K. Niedzielski, nakład „Biblioteki dzieł wyborowych“, Warszawa, str. 115 w 8-ce, cena 1 kor. Polecane (M.)

XII. Rozmaite.

- 29) *Uwagi metodyczne o nauczaniu arytmetyki początkowej*, napisał L. Zarzecki, nakład Księgarni Polskiej, Warszawa, str. 122 w 8-ce, cena 2 kor. Polecane (M.)
- 30) *Ze świata wewnętrznego*, napisał V. G. Marti, nakład „Biblioteki dzieł wyborowych“, Warszawa, str. 130 w 8-ce, cena 1 kor. Polecane (Mb.)

CENTRALNA SKŁADNICA KSIĄŻEK
∴ TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ ∴

KRAKÓW FLORYAŃSKA 15.

POLECA NASTĘPUJĄCE NAKŁADY WŁASNE T. S. L.:

Powieści historyczne:

- M. Bałucki.* Przebudzeni, na tle wypadków 1863 r.
T. T. Jeż. Uskoki, z dziejów Słowiańszczyzny południowej, 3 tomy. Cena K 3·60.
T. T. Jeż. Dachijszczyzna, z dziejów serbskich, 2 tomy. Cena 3·60.
M. Konopnicka. Z 1835 roku, 1 tom. Cena K 1·—.

Historya Polski.

- Dr M. Gawlik.* Zygmunt Sierakowski. Zyciorys bohatera. Praca nagrodzona na konkursie T. S. L. Cena K 0·24.
J. Leszko. Waleryan Łukasiński i jego czasy, z portretem, 1 tom. Cena K 0·90.
B. Limanowski. O powstaniu polskiem 1863/4 roku, 1 tom. Cena K 0·60.
E. Pasendorfer. Historya polityczna Powstania narodowego w roku 1863/4, 1 tom. Cena K 0·24.
St. Eliasz-Radzikowski. Powstanie chochołowskie, z ilustracyami, 1 tom. Cena 0·50.
J. N. Rayski. Społem i Zgodą. Kartka z powstania 1863/4 roku, z portretem autora i wstępem, skreślonym przez A. Medyńskiego. Cena K 0·50.
Rzewuski Maryan. Dzieje Polski w zarysie. (W druku).
M. Sokolnicki. Wojna roku 1809, z ilustracyami i mapką, 1 tom. Cena K 1·—.

Historya literatury:

- M. Wystouchowa.* Kornel Ujejski, jego życie i pisma. 1 tom. Cena K 0·50.

Poezye:

- Wł. Bełza.* Katechizm polskiego dziecka, 1 tom. Cena K 0·50.
Ewa z Załucza. Wieczór Grunwaldzki, obrazek sceniczny, 1 tom. Cena K 0·30.
Jantek z Bugaja. Wiejskich piosnek czar, 1 tom. Cena K 0·40.
Br. Ostrowska. O Janku planetniku, 1 tom. Cena K 4·—.
Pieśni narodowe, 1 tom. Cena 0·10.


Nauki społeczne:

- Dr Z. Daszyńska-Golińska.* Spółki handlowe i rolnicze. 1 tom. Cena K 0·90.
Dr M. Stępowski. Settlementy angielskie a praca oświatowa wśród robotników w Polsce, 1 tom. Cena K 0·80.

NOWOŚĆ!

Dla wygody P. T. Publiczności kasa otwarta
cały dzień od g. 8 r. do 7 wiecz. bez przerwy.

NOWOŚĆ!

**CENTRALNY BANK  USTŘEDNÍ BANKA
ČESKÝCH KAS OSZCZĘDNOŚCI - ČESKÝCH SPORITELN
Filia w Krakowie. -- Wchód od ul. św. Jana L. 1.**

Wkłádki oszczędnosci około kor. 115,000.000.—.
Wadya i kaucye. - Wkłádki na rachunek bieżący
i na książeczki do $4\frac{1}{2}\%$. - Podatek rentowy
opłaca Bank z własnych funduszów. - Ulokowanie
posagów w korzystnych warunkach. - Wszelkie
-- tranzakcye bankowe w ramach statutu. --

**Przekazy, akredytywy, inkasa na wszystkie miejsca
krajowe, zagraniczne i zamorskie. - Kupno i sprzedaż
obcych walut, monet, wszelkich papierów wartościowych.**

Najtańsze przekazywanie pieniędzy do Ameryki za pośrednictwem
własnych banków: Bank of Europe Nowy Jork, „Bohemia“,
-- akcyjny bank w Pradze. --

NOWOŚĆ!

Dla wygody P. T. Publiczności kasa otwarta
cały dzień od g. 8 r. do 7 wiecz. bez przerwy.

NOWOŚĆ!

MACIERZ POLSKA

I FUNDACYA IMIENIA TADEUSZA KOŚCIUSZKI.

Nr.		K	fr
20.	Królowa Korony Polskiej. Żywot N. M. P., treściwie opisał Wł. Bełza	—	30
23.	O budowie zagród włościańskich, napisał M. Moraczewski (II wyd.) z licznemi ilustracyami	—	40
40.	Pan Tadeusz, Adama Mickiewicza. broszurowany 20 h, oprawny . . .	—	60
41.	O hetmanie Zółkiewskim, napisał F. Papèe (III wyd.)	—	20
50.	O Stefanie Czarnieckim, napisał W. Czermak (III wyd.)	—	25
65.	Spiewy historyczne, J. U. Niemcewicza, z ilustracyami St. Dębickiego. w broszurze K 1, w ozdobnej oprawie	1	30
69.	Encyklopedya, zbiór wiadomości ze wszystkich gałęzi wiedzy, wydanie drugie, pomnożone i ilustrowane w dwóch tomach w ozdob. oprawie	10	—
70.	Pisma poetyczne Adama Mickiewicza. (Ballady i Romanse. — Grażyna. Konrad Wallenrod. — Wiersze wybrane 1817—1832) w broszurze w oprawie	—	30 — 60
71.	O życiu i dziełach Adama Mickiewicza, napisał Czesław Pieniążek (II wyd.)	—	20
76.	Tadeusz Kościuszko, napisał Ant. Chołoniewski. Z 40 rycinami, 2 tablicami kolorowanemi, (II wyd.) w broszurze K 1-50, w kartonie . .	2	—
77.	O Maryi Konopnickiej. Napisał dr K. Falkiewicz	—	20
81.	Dobry syn. Bajka z przed lat tysiąca. Napisał Władysław Bełza, z rys. St. Dębickiego (wyd. nowe) broszur. 40 h, w kartonie	—	70
83.	Kultura polska zawiera: Historję literatury polskiej, Dzieje budownictwa i rzeźby, Malarstwo, Muzykę, Rozwój ekonomiczny i społeczny w Polsce. w broszurze K 8. w kartonie K 10, w oprawie	12	—
86.	Wyrób win owocowych i powideł (II wyd.) z licznemi rycinami. Nap. Józef Froń	—	40
87.	Drobne gospodarstwo wiejskie. Poradnik dla młodszych gospodarzy i gospodyń. Napisał Śniegocki, w broszurze K 1-20, w oprawie . . .	1	70
88.	Z żołnierki na Kaukazie. Opowiedział na podstawie pamiętników Karola Kalinowskiego J. Ciembroniewicz	—	30
89.	Pod trzeciego króla. Napisał Jakób Bojko. Z rycinami	—	40
90.	Opowiadania rozmaite, przez Królińskiego	—	40
91.	Puławy, z licznemi ilustracyami i portretami, przez Wł. Jankowskiego w broszurze K 1, w kartonie	1	50
92.	Za naszą i waszą wolność, powieść z czasów powstania 1863 r., nap. Jadwiga z Łobzowa	—	50
93.	Władysław Jagiełło jako opiekun miasteczka. Wspomnienia z przeszłości Gródka Jagiellońskiego. spisał w rocznicę grunwaldzką Fr. Jaworski	—	40
94.	Księgi gruntowe, napisał Józef Wilusz	—	20
95.	Grunwald, napisał Wiktor Czermak w broszurze K 1, w oprawie . . .	1	50
96.	O komasacyi gruntów, tudzież o dzieleniu i regulacyi wspólnych gruntów napisał B. F. Górski	—	40
97.	Okruszyny z Gremboszowa, napisał Jakób Bojko. z licznemi rycinami w broszurze K 1-20, w kartonie	1	70
98.	Ku czci królowej Jadwigi, dwa obrazki sceniczne: „Królowa Jadwiga“ przez B. Zulińską i „Opiekunka sierót“ przez Julję Jaworską	—	40
99.	Piotr Skarga, napisał K. Wojciechowski z 23 rycinami w broszurze w kartonie	1	— 1 50
100.	Nowy projekt ustawy o ubezpieczeniu społecznem. (Ubezpieczenie na wypadek chorób, kalectwa, starości i niezdolności do pracy) nap. Dr E. Dubanowicz	—	10
101.	Hugo Kollataj, napisał E. Kipa w broszurze K 1-20 w kartonie . . .	1	80

b) Biblioteka:

Nr.		K	h
4.	O pogodzie. Z 32 rysunkami. Napisał K. Szulz	—	50
5.	Oko proroka. Napisał Wł. Lubicz (II. wyd.) opr.	3	—
6.	Rolnik wzorowy, czyli przypomnienie, co kiedy i jak w gospodarstwie czynieć należy. Napisał dr K. Miczyński. (III wydanie) w kartonie . . .	2	10
	w oprawie	2	60
9.	Warzownictwo, napisał A. Herget, przerobił i uzupełnił Dr T. Ciesiel- ski (II wyd.) w broszurze 60 h, w kartonie	1	—
12.	Wolne chwile, powiastki i gawędy rozmaitych autorów polskich wy- dał Dr Konstanty Wojciechowski, z 8 rycinami L. Winterowskiego (II wyd.) w broszurze 50 h. w oprawie	1	—
15.	O budowie i pielęgnowaniu ciała ludzkiego podczas zdrowia i choroby. Napisał Dr H. Kowalski	1	60
16.	Święty Kazimierz, króliewicz polski. Napisał Fryderyk Papée (II wyd.) . . .	—	30
17.	Nad Niemnem, powieść Elizy Orzeszkowej. Wydała A. Morzkowska (II wyd.) z rycinami L. Winterowskiego. w broszurze K 1. w kartonie . . .	1	50
20.	Jan Killiński, przez Dra K. J. Nitmana (II wydanie)	—	30
21.	O hodowli drzew i krzewów owocowych przez J. Fronia (II wydanie) w broszurze 70 h, w kartonie	1	20
22.	Za Dunajem (Bułgaria, Serbia, Czarnogóra) podług dzieła Janka z Grze- gorzewic, wydał B. G. z 17 rycinami i mapą	1	60
27.	Kilka rad praktycznych dla organizatorów teatrów ludowo-amatorskich, napisał I. Smotrycki (II wydanie)	—	30
29.	O życiu i dziełach Mikołaja Reja z Nagłowic. Nap. (Czesław Pieniążek . . .	—	50
33.	O gruźlicy. Napisał Dr Stanisław Domański	—	60
34.	Wiek pary i elektryczności. Napisał Złobicki, w oprawie	2	20
35.	Stanisław Staszic. Napisał Dr Maryan Reiter. Z 5 rycinami	—	40
36.	Splacony dług. Opowieść z 1831 roku. Napisała Walerya Szalaj w bro- szurze K 1-20. w oprawie	2	20
38.	Święty Jan z Dukli, patron Polski. Napisała Marya Sandoz	—	40
39.	Choroby zakazne, opisał Dr St. Domański	1	—
40.	Śpiewak „Wiesława“ Kazimierz Brodziński. Napisał J. Ciembroniewicz. Z 3 rycinami	—	40
41.	Zbiór powieści i gawęd. Ułożył Franciszek Krczek. Z 10 rycinami Witwickiego, w broszurze K 1-50, w oprawie	2	10
42.	Wiersze, piosnki z naszej wioski. Napisał Jantek z Bugaja	1	—
43.	O utworze St. Wyspiańskiego p. t. „Wesele“. Napisała I. Kosmowska . . .	—	20
44.	Powietrze ze stanowiska chemii i higieny. Napisał Br. Duchowicz. Z rycinami	—	70
45.	Juliusz Słowacki, żywot i wybór pism, przez Dra K. Wojciechowskiego. broszurowany K 1, w oprawie	1	50
46.	Bitwa pod Raszynem, z rycinami i mapką Księstwa Warszawskiego w setną rocznicę, przez A. M. Skałkowskiego	—	25
47.	O W. L. Anczycu, napisał Jan Magiera	—	40
48.	Hodowla ptactwa domowego przez L. Stasiniewiczową, z rycinami w broszurze K 1-60, w oprawie	2	60
49.	Rodzinny dom, gawęda na progu chaty, napisała Jadwiga z Łobzowa . . .	—	80
50.	Słask cieszyński i jego odrodzenie narodowe, napisał St. Warcholik . . .	—	50
51.	Wiązanka z chłopskiej niwy, poezye chłopa z nad Wisły, Ferdynanda Kurasia	—	50
52.	Z wałk tatarskich, napisał M. Niedźwiecki, z 11 rycinami	—	30
54.	O komecie i kometach Halleya, napisał Marcin Ernst	—	30
55.	Dziesięć lat niewoli moskiewskiej, opowiedział Józef Ciembroniewicz . . .	—	50
56.	Wybór poezyi Jana Kasprowicza z portretem autora	—	60
57.	O Zygmuncie Krasińskim, nap. Dr K. Wojciechowski, brosz. 70 h. w opraw. . .	1	10
58.	Astronomia popularna, nap. Dr M. Ernst, w broszurze K 1-20, w opraw. . .	1	60
59.	Perykińczyk obrazek z ziemi chełmskiej, napisał A. Powala	—	30
60.	Z życia zwierząt I., napisał Józef Ciembroniewicz, z 28 ryc., w broszurze w kartonie	—	70
		1	20

Nr	K n
61. Melsztyn i jego okolice, z ilustracjami, napisała M. Sandoz	— 80
62. Jasełka, słowa i muzyka, napisała W. Szalayówna	— 40
63. Z odległej przeszłości, skreślił Władysław Bełza, z 6 ilustracjami	— 40
64. Oszczędna gospoia, przez Juliuszową Albinowską, w oprawie	1 80
65. Czytanka dla służących z licznymi rycinami	2 —
66. Ogród wawrzywny w małym gospodarstwie i przechowywanie warzyw, napisał Józef Froń, z licznymi rycinami, broszurowany K 1, w kartonie	1 50
67. Za gwiazdą zwodniczą, opowiadanie historyczne r. 1812, napisała Walerya Szalay	1 —
68. Przez Syberyę, Mandżuryę i Japonię do brzegów Oceanu Spokojnego, napisał Julian Tokarski, z mapką i licznymi rycinami, w broszurze w kartonie	1 — 1 50
69. Dzieje odkryć geograficznych I., nap. M. Gawlik brosz. K 120, w kartonie	1 70
70. Wspomnienia żołnierza-tułacza (1848—1863), nap. Pankracy Wodziński	— 50
71. Pszczelnictwo, napisał Karol Godzień	— 50
72. Z życia zwierząt II., napisał Józef Ciembronowicz, w broszurze	1 — 1 50
73. Napoje alkoholowe, napisał B. Duchowicz	— 50
74. Rok 1812, przez A. M. Skałkowskiego, w broszurze K 1:30 w kartonie	1 60
75. J. I. Kraszewski, nap. Dr Piekarski, w broszurze K 2, w kartonie	2 60
76. Przez Pogrom, nap. A. St. Bassara, w broszurze K 1, w kartonie	1 50
77. Obrazki polskie, przez Wandę Studnicką, w broszurze	1 —
78. Krwawe dzieje, historia powstania styczniowego, opowiedziała M. Mossoczowa, w broszurze	— 40

Po dzieła adresować należy:

Administracya „Macierzy polskiej“, Lwów, Gmach sejmowy.

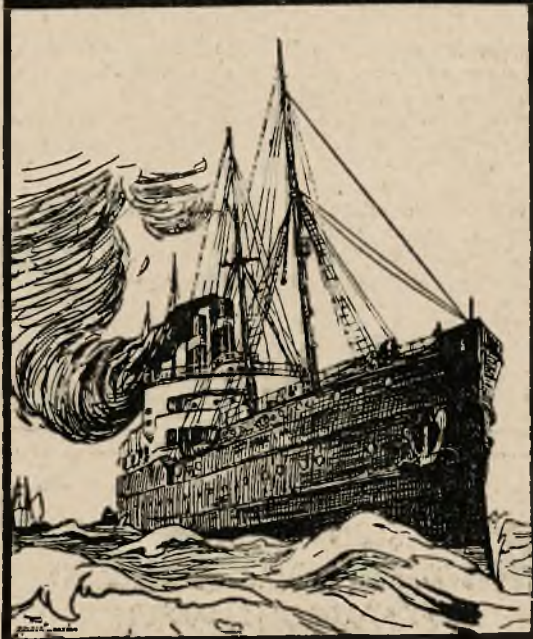
**DOM SPEDYCYJNY I KOMISOWY ORAZ ZAKŁAD
: PRZEWOZU MEBLI :**

POD FIRMA

**L. ZAWADZKI & I. BULICZ
KRAKÓW, UL. BRACKA 5. TEL. 2460.**

Załatwia szybko i po przystępnych cenach wszelkie spedycje kolejowe, cłowe, przewozy mebli w miejscu i na prowincję patentowymi wozami meblowymi, opakowania mebli. Przyjmuje urządzenia domowe na skład. ::

ZOFIA BIESIADECKA
.....OSWIĘCIM.....



PRZEZ WYS. C. K. NAMIESTNICTWO KONCES.
BIURO PODRÓŻY I SPEDYCYJNE
ZOFII BIESIADECKIEJ
W OŚWIĘCIMIU (DWORZEC)
:: SPRZEDAJE BILETY OKRĘTOWE DO ::
AMERYKI I KANADY
ORAZ BILETY KOLEJOWE AMERYKAŃSKIE
I KANADYJSKIE. PROSPEKTY DARMO I OPLAT.

ZAŁOŻONE



W R. 1860.

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie

przyjmuje ubezpieczenia od ognia, gradu i na życie.

Z końcem roku 1910:

Fundusze gwarancyjne wszystkich trzech działów ubezpieczeń Koron **62,297.871**—

Wartość ubezpieczona w dziale ogniowym i gradowym: Koron **2.289,032.043**—

Ubezpieczony kapitał wraz z rentami w dziale życiowym: Koron **121,428.776**—

Od początku istnienia Towarzystwa:

Wyplacone szkody we wszystkich trzech działach: Koron **253,417.902**—

Wyplacone członkom zwroty i dywidendy: Koron **38,375.602**—

Dyrekcya Towarzystwa w Krakowie. — **Reprezentacye** we Lwowie, Czerniowcach i Bernie. — **Sekcyje** w Przemyslu, Rzeszowie, Stanislawowie i Tarnopolu, — ponadto przeszło 400 Agencyi w różnych miejscowościach kraju.

! ŚMIERĆ WSZYSTKIM ! ! SZCZUROM I MYSZOM !

Uprzejmie zawiadamia się Szanowną P. T. Publiczność, iż wyrabiane są przez c. k. koncesyonowany weterynaryjny Instytut Weterynarza **W. O. Thanhofera** we Wiedniu, prawnie zastrzeżone (patentowane) zaradcze środki do całkowitego wytepienia szczurów, myszy polnych i domowych, oraz wszelkich należących do tejże rodziny gryzoniów, sporządzone z bakterją Antiratol (*Bacillus pneumo enteridis* i *Antimusol*), (*Bacillus Thyfimurium*) wynalazku Profesora **Dra Löfflera** i nie tylko, że środki te powodują natychmiastową śmierć — ale także wywołują u tychże bezpośrednio zarazę ich tepienia, a zupełnie są nieszkodliwe do tejże rodziny domach, i t. p., wykonuje instytut zapomocą potrójnych preparatów: 1) założeniem trutek, 2) założeniem bakteryi, 3) duszeniem płynem bakteryjnym, po nader przystępnych cenach.

Kompletne tepienie szczurów, myszy polnych i domowych w całych miasteczkach, gminach, obszarach dworskich, cukrowniach, browarach, fabrykach, pojedynczych domach, i t. p., wykonuje instytut zapomocą potrójnych preparatów: 1) założeniem trutek, 2) założeniem bakteryi, 3) duszeniem płynem bakteryjnym, po nader przystępnych cenach.

Zgłoszenia ze wszystkich miejscowości Galicyi, Bukowiny, Śląska austr., Król. Polskiego i ces. rosyjskiego przyjmuje: Wyłączny na te kraje

Generalny zastępca Józef Sadzikowski
Sekretarz Instytutu, Kraków, ul. Zielona 19.

który na żądanie może przedłożyć ofertę czyli kosztorys.

Środki, któremi wykonuje się kompletne tepienie, można również nabyć w drobnej ilości, a to w ampulach, fiolkach szklanych; bakterye wytrzymałości 4 do 6 miesięcy w cenie po koron 3, 6 i 15, oraz t. zw. reklamowe trutki wytrzymałości 12 do 15 miesięcy, po koron 2, a korzystniej w większych pudełkach po koron 3, wraz z dokładnem pouczeniem o sposobie użycia za poprzedniem nadesłaniem należności lub pobraniem pocztowem franko do każdej stacyi poczt.

Do nabycia u: **JÓZEFA SADZIKOWSKIEGO**, Sekretarza Instytutu, Kraków, Zielona L. 19, oraz uprasza się żądać w aptekach i drogueryach i t. p. handlach.

A więc czas jest już wielki, ażeby Szan. P. T. Publiczność skorzystała z wynalazku i pozbyła się tej plagi, nie marnując bezużytecznie pieniądze na różne nieudolne falsyfikaty, zechciała się przekonać o dobroci i skuteczności prawdziwych środków, w dowód czego powołujemy się na poniżej (w małej części) uwidocznione referencye c. i k. Ministerstwa wojny, c. k. Ministerstwa kolei państwowej, c. k. Ministerstwa robót publicznych, c. i k. Komendy Korpusu i Szpitala Garnizonowego Nr. 1, c. k. Dyrekcji kolei północnej w Wiedniu, **Dra Leona Tomasika**, właściciela realności i c. k. starszego komisarza policyi, **Aleksandra Grabowskiego**, właściciela realności i fabryki wyrobów masarskich w Krakowie i t. d. i t. d.

C. k. Konc. Weterynaryjny Instytut Weterynarza
W. O. THANHOFERA W WIEDNIU.

Fabryka wyrobów masarskich
Aleksandra Grabowskiego
 w Krakowie, ul. Szewska L. 16.

Do Wielmożnego Pana

Józefa Sadzikowskiego

Sekretarza Wiedeńskiego Instytutu Weterynarza W. O. Thanhofera

Kraków, ul. Zielona L. 19.

Niniejszem poczuwam się do obowiązku podziękować Szan. Firmie za należyte i skuteczne wytepienie w mej realności przy ul. Szewskiej L. 16, szczurów, myszy, jakoteż karakonów (szwabów), które przez przeciąg pewnego czasu tępione były różnemi tak krajowemi, jak i pozakrajowemi truczkami, jednak te nie odniosły podobnego skutku, jak zastosowanie preparatu Szan. Firmy.

Środki używane przez Szan. Firmę do tępienia powyż wymienionej plagi, okazały się zupełnie skutecznymi, jak również nieszkodliwymi dla zwierząt domowych.

Pozbywszy się tej plagi serdeczne dzięki składam Szan. Firmie za zastosowanie środków i z wdzięczności za to staraniem mojem będzie polecać Szan. Firmę w jak najszerszych kręgach mej znajomości.

Z prawdziwem poważaniem

Aleksander Grabowski m. p.

Do WPana

Józefa Sadzikowskiego

Sekretarza Wiedeńskiego Instytutu Weterynarza W. O. Thanhofera

Kraków, ul. Zielona L. 19.

Poczuwam się do miłego obowiązku podziękować Szan. Firmie za skuteczne wytepienie w realności mej przy ul. Topolowej L. 35 szczurów i myszy, które przez szereg lat tępione przezemnie za pośrednictwem różnych tak krajowych jak i zagranicznych trucizn i środków pokazywały się w coraz większej ilości, wyrządzając tak w budynku, jak i w inwentarzu żywym i martwym bardzo wielkie szkody, te atoli aczkolwiek kosztowały daleko więcej, nie wydały rezultatu. Środek, jakiego Szan. Firma do tępienia tychże szkodników użyła, okazał się rzeczywiście bardzo skuteczny, gdyż obecnie nie pokazują się one już zupełnie, a jest o tyle jeszcze więcej praktycznym, że nie wpływa szkodliwie na inne zwierzęta domowe, wobec czego środek, używany przez Szan. Firmę gorąco każdemu w imię dobra innych obywateli polecać będę.

Kraków, 11 lutego 1912.

Z poważaniem

Dr. Leon Tomasiak m. p.

c. k. starszy komisarz policyi.

BRACIA SPERBER

KRAKÓW, RYNEK GŁ. 30, UL. SZEWSKA 2

FABRYCZNY SKŁAD PŁÓTNA
I BIELIZNY STOŁOWEJ. MAGA-
ZYN BIELIZNY MĘSKIEJ,
DAMSKIEJ I DZIECIEŃCEJ.

MODELE DLA FABRYKACJI BIELIZNY.
ZAKŁAD DLA WYPRAW ŚLUBNYCH.

KONFEKCJA DAMSKA.

RZĄDOWO



UPRAWNIONA

FABRYKA WÓD
MINERALNYCH

SZTUCZNYCH I SPECYALNYCH
LECZNICZYCH --- POD FIRMA

K. RZAÇA I CHMURSKI

W KRAKOWIE, PRZY UL. ŚW. GERTRUDY 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysł.
Tow. Lek., polecane przez toż Tow. wody
mineralne sztuczne, odpowiadające skła-
dem chemicznym wodom: Bilińskiej,
Gieszhüblerskiej, Selterskiej, Vichy. Ma-
ryenbadzkiej. Homburg, Kissingen, tu-
dzież specjalne lecznicze, jak Lítówa,
Bromowa, Jodowa, Żelazista, Kwaśną
oraz Wody lecznicze normalne z prze-
pisu profesora Jaworskiego. -----

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i dro-
gueryach. - Cenniki na żądanie franko.

NAJWIĘKSZE NA ŚWIECIE TOWARZY-
≡ STWO OKRĘTOWE I KOLEJOWE ≡

CANADIAN PACIFIC RAILWAY COMPANY

posiada najszybsze połączenia
z Tryestu do Kanady
z Antwerpii i Liwerpolu do Kanady
oraz do Ameryki Północnej.

Okrety **Canadian Pacific**, jadące z Trye-
stu, nie posiadają międzypokładu, ale
tylko same kajuty na 2 do 6 osób, mia-
nowicie tylko kajuty drugiej i trzeciej
klasy. Wskutek tego wszyscy pasażero-
wie mogą używać pokładu do spaceru,
sal do palenia, salonów dla pań, sal mu-
zycznych i t. d. *ssssssssssssssssss*
Najwygodniejsza i najtańsza podróż.

Towarzystwo **Canadian Pacific** ma własne
biura okrętowe we Lwowie, w Krakowie,
Oświęcimiu, Szczakowej, Brodach, Husiatynie
≡≡≡ i Podwołoczyskach. ≡≡≡

WSZELKICH INFORMACYJ UDZIELA

REPREZENTACYA

CANADIAN PACIFIC

W KRAKOWIE, UL. FLORYAŃSKA L. 44.

TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

OSIĄGNEŁO JUŻ

36.000 KORON

**DOCHODU ZE SPRZEDAŻY
BIBULEK I TUTEK CYGA-
RETOWYCH**

„PROMIEN”

**UZNANYCH PRZEZ C. K. CHEMI-
CZNE LABORATORYUM UNI-
WERSYTETU LWOWSKIEGO**

ZA NAJLEPSZE



**POPIERAJMY WSZYSCY
TUTKI „PROMIEN”.**

Kołom T. S. L.

zwracamy uwagę na

Pathéfon

i na jego pierwszorzędne znaczenie, jako środka pomocniczego w krzewieniu oświaty i dźwiganiu szerokich warstw na wyższy stopień kultury. A zatem:



1. Pathéfon, jeden z najwięcej zdumiewających wynalazków ostatnich lat, daje dokładną fotografię dźwięku i sam może być wdzięcznym tematem odczytu.
2. Pathéfon z pomocą swego bogatego repertuaru, może być zajmującą ilustracją bardzo wielu odczytów.
3. Nawet przy odczytach, nie mających żadnego związku z Pathéfonem, może on być z powodzeniem użyty na początku i końcu, jako atrakcja, zwłaszcza, gdy słuchacze nie są na tyle wyrobieni, aby ich sam temat pociągał.
4. Na zebraniach towarzyskich i zabawach Pathéfon gra niezmiernie i bez przerwy, do tańca, i jest najulubieńszą rozrywką, budzącą szlachetne zamiłowanie do muzyki, rozwijającą umysł i dobry smak, i z powodzeniem odciąga od innych mniej szlachetnych rozrywek.
5. Pathéfon gra bez zmiany igły, szafirem i nie niszczy płyt.

Katalogi darmo i opłatnie. Dla P. T. Kół T. S. L. opust.

Stefan Grudziński i Tadeusz Berger

Kraków - - - - - ulica Szewska L. 22.

ST. SZALAY

SKŁAD LATARŃ PROJEKCYJNYCH
:: I PRACOWNIA PRZEŻROCZY ::

WARSZAWA, UL. CHMIELNA 40

poleca prelegentom wędrownym T. S. L. najodpowiedniejszy typ latarni przenośnych, a mianowicie:



Latarnia „Congres“.

Latarnia francuska
typu „CONGRES“
silnie zbudowana.

Część przednia z blachy mosiężnej na kremalierze. Przyrząd, trzymający suwak daje się wyjmować, co umożliwia demonstrowanie doświadczeń fizycznych. Kondensator 115 mm. - Cena latarni z lampą „Sol“, suwakiem i kuferkiem 180 K

Taż sama latarnia z lampą „Mita“ (o 50 świec silniejszą) 205 K

Latarnia francuska systemu „SOL“

spirytusowo-żarowa, daje doskonałe światło o sile 250 świec, do sal szkolnych zupełnie wystarczające. Niklowy rozbierny statyw na żelaznej podstawie, rezerwoar z rurką gumową, widelki do rozpalamia. Pali się bez szelestu. Zużywa mało spirytusu. Cena 35 K

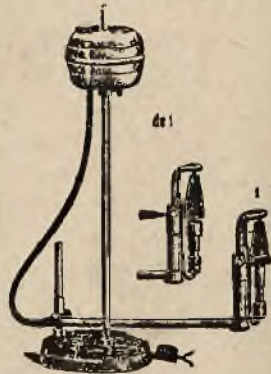
Lampa spirytusowo-żarowa systemu „Mita“

silnie zbudowana, opatrzona manometrem, daje światło o sile 300 świec. Pompka pneumatyczna przytwierdzana z boku. - Cena z pompką 60 K.

Koszulki żarowe zapasowe pojedyncze 45 h

„ „ „ „ podwójne 90 h

Przeźrocza ze wszystkich dziedzin wiedzy szare po 1 K, kolorowe po 1'75 K. - - - -



Lampa „Sol“.

Katalogi na żądanie wysyła się bezpłatnie. - - Przyjmuje się zamówienia na nowe przeźrocza według dostarczonych ilustracji. - - Ceny na latarnie innych typów dostarcza się na żądanie.

UWAGA. Wszelkich informacji w sprawie wyboru latarni, przeźroczy i gotowych odczytów udziela się w Wypożyczalni Przeźroczy Zarządu Głównego Tow. Szkoły Lud. - Kraków, ul. Floryańska 15.